

Η εγκληματοποίηση της χειραγώγησης αθλητικού αγώνα μέσω «παρέμβασης με αθέμιτες ενέργειες» κατά τις παρ. 1, 4 του ά. 132 του ν. 2725/1999

Βασίλειος Πετρόπουλος

Δικηγόρος, Δ.Ν.

1. Εισαγωγικά επί των διατάξεων του ά. 132 του ν. 2725/1999

Το νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει την απαγόρευση χειραγώγησης των αθλητικών αγώνων από πλευράς ποινικού δικαίου προβλέπεται στο ά. 132 του ν. 2725/1999 (γνωστού και ως αθλητικού νόμου). Πρόκειται για ποινική διάταξη με την οποία εγκληματοποιείται η αθέμιτη επιρροή στην μορφή, το αποτέλεσμα και την εξέλιξη του αγώνα οποιουδήποτε αθλήματος, ατομικού ή ομαδικού. Η εν λόγω διάταξη εδράζεται στο ά. 60 του ν. 75/1975, του πρώτου «αθλητικού» νόμου μετά την μεταπολίτευση, με το οποίο τιμωρείτο πλημμεληματικώς αρχικώς η «υπόσχεση, παροχή ή αποδοχή δολίων παροχών» με σκοπό την αλλοίωση του αποτελέσματος του αγώνα οποιουδήποτε αθλήματος, ομαδικού ή αθλητικού, ανεξαρτήτως εάν επρόκειτο για αθλητική συνάντηση με επαγγελματικό ή ερασιτεχνικό χαρακτήρα. Διακεκριμένη περίπτωση πλημμελήματος θεσπιζόταν, εφόσον ο σκοπός επιτυγχανόταν. Αρχικώς δηλαδή τιμωρούντο μόνον περιπτώσεις δωροδοκίας και δωροληψίας που στόχευαν στην αλλοίωση μόνον του αποτελέσματος του αγώνα.

Η πρόβλεψη αυτή μεταφέρθηκε σχεδόν αυτούσια στο ά. 132 του ν. 2725/1999, το οποίο κατά την αρχική του μορφή επίσης τιμωρούσε πλημμεληματικώς την δωροδοκία- δωροληψία με σκοπό την αλλοίωση του αποτελέσματος αθλητικού αγώνα, και περιείχε πρόβλεψη διακεκριμένου πλημμελήματος, σε περίπτωση επίτευξης του επιδιωκόμενου σκοπού. Το αδίκημα θεωρείτο έτσι ως μια ιδιαίτερη περίπτωση δωροδοκίας/ δωροληψίας ατόμων που δεν είχαν την ιδιότητα του υπαλλήλου, η οποία, μετά το 2007, εντάχθηκε από την θεωρία συστηματικά στις περιπτώσεις δωροδοκίας/ δωροληψίας στον ιδιωτικό τομέα¹.

1. Χαραλαμπίκης, Τα Οικονομικά Εγκλήματα στον Χώρο του Αθλητισμού, σε: Σύλλογος Αποφοίτων Κολλεγίου Αθηνών, Πρακτικά Β' Νομικού Συνεδρίου 1997, σελ. 47 επ. (Χαραλαμπίκης 1997), Διονυσοπούλου, ΠοινΧρ 2009, 967 επ.

Το ανωτέρω νομοθετικό καθεστώς διατηρήθηκε έως το 2012, οπότε και υπέστη σημαντικής έκτασης τροποποίηση με το ά. 13 του ν. 4049/2012, το οποίο τιτλοφορείτο «*ποινική αντιμετώπιση των προσυεννοημένων αγώνων*» και διαμορφώθηκε όπως ισχύει σήμερα². Βασικά χαρακτηριστικά της τροποποίησης αυτής ήταν, σε ουσιαστικό επίπεδο, η εγκληματοποίηση της *παρέμβασης με αθέμιτες ενέργειες στο αποτέλεσμα, την μορφή και την εξέλιξη του αγώνα*, χωρίς αυτή να είναι αποτέλεσμα δωροδοκίας/ δωροληψίας, καθώς και η πρόβλεψη, για πρώτη φορά, κακουργηματικής ποινής σε διακεκριμένη περίπτωση τέλεσης του αδικήματος αλλά και η εν γένει αυστηροποίηση των επαπειλούμενων πλαισίων ποινής. Σε δικονομικό εξάλλου επίπεδο για την αντιμετώπιση του αδικήματος προβλέφθηκε αξιοποίηση «*μαρτύρων του στέμματος*», καθώς και ενεργοποίηση του οπλοστασίου των «*ειδικών ανακριτικών πράξεων*» κατά την συλλογή του αποδεικτικού υλικού³. Μετά τις ανωτέρω αλλαγές το ά. 132 του ν. 2725/1999, διαμορφώθηκε ως ακολούθως:

Ποινική αντιμετώπιση των προσυεννοημένων αγώνων⁴

1. *Όποιος παρεμβαίνει με αθέμιτες ενέργειες, με σκοπό να επηρεάσει την εξέλιξη, τη μορφή ή το αποτέλεσμα αγώνα οποιουδήποτε ομαδικού ή ατομικού αθλήματος, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους και χρηματική ποινή από εκατό χιλιάδες (100.000) έως πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ.*
2. *Όποιος, για τον ίδιο σκοπό, απαιτεί ή δέχεται δώρα ή άλλα ωφελήματα ή οποιαδήποτε άλλη παροχή ή υπόσχεση αυτών τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών και χρηματική ποινή από διακόσιες χιλιάδες (200.000) έως ένα εκατομμύριο (1.000.000) ευρώ.*
3. *Με την ίδια ποινή της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου τιμωρείται και όποιος για τον ίδιο σκοπό κατά την παράγραφο αυτή προσφέρει, δίνει ή υπόσχεται σε αθλητή, προπονητή, διαιτητή ή διοικητικό παράγοντα ή άλλο πρόσωπο που συνδέεται με οποιονδήποτε τρόπο με τον αθλητή, τον διαιτητή, το σωματείο, την Α.Α.Ε. ή το Τ.Α.Α., δώρα, ωφελήματα ή άλλες οποιεσδήποτε παροχές.*
4. *Εάν από την αξιόποινη πράξη των προηγούμενων παραγράφων 1 έως 3 επιτεύχθηκε ο σκοπός που επιδίωκε ο δράστης ή αν ο αγώνας το αποτέλεσμα του οποίου αλλοιώνεται περιλαμβάνεται σε στοιχηματικές διοργανώσεις του εσωτερικού ή εξωτερικού, τότε ο δράστης τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών.*

2. *Παρασκευοπούλου-Κόλλια*, The Art of Crime (TAoC) Μάιος 2018, υπό τμήμα Γ, <https://theartofcrime.gr/%cf%87%ce%b5%ce%b9%cf%81%ce%b1%ce%b3%cf%8e%ce%b3%ce%b7%cf%83%ce%b7-%ce%b1%ce%b8%ce%bb%ce%b7%cf%84%ce%b9%ce%ba%cf%8e%ce%bd-%ce%b1%ce%b3%cf%8e%ce%bd%cf%89%ce%bd-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%cf%83%cf%84%ce%bf/> *Πετρόπουλος*, Η δωροδοκία στον αθλητικό τομέα, σε: Η ποινική διαχείριση της Δωροδοκίας, Δυνατότητες και Όρια, 6^ο Συνέδριο Ένωσης Ελλήνων Ποινολόγων 2013, σελ. 360 επ. (*Πετρόπουλος* 2013).

3. *Πετρόπουλος* 2013, σ. 412 επ.

4. Καθώς νομοτεχνικά με το ά. 13 του ν. 4049/2012 αντικαταστάθηκε ολόκληρο το ά. 132 του ν. 2725/1999 είναι προτιμότερο πλέον στην διάταξη του αθλητικού νόμου να αναφέρεται ο ανωτέρω τίτλος του τροποποιητικού νομοθετήματος, αντί του «*Δωροδοκία - Δωροληψία για αλλοίωση αποτελέσματος αγώνα*».

5. Αν κάποιος από τους υπαίτιους των πράξεων των παραγράφων 1 έως 4 καταστήσει δυνατή με αναγγελία στην αρχή την πρόληψη της διάπραξης ενός από τα σχεδιαζόμενα εγκλήματα ή με τον ίδιο τρόπο συμβάλει ουσιωδώς στην τιμωρία τους, απαλλάσσεται από την ποινή για τις πράξεις αυτές. Αν δεν έχει ακόμη ασκηθεί ποινική δίωξη, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών με αιτιολογημένη διάταξη του απέχει από την άσκηση της ποινικής δίωξης κατά του προσώπου αυτού, αν, δε, το πρόσωπο αυτό έχει ήδη τελέσει κάποιο από τα διωκόμενα εγκλήματα των παραγράφων 1 ως 4, το δικαστήριο επιβάλλει σε αυτόν ποινή ελαττωμένη κατά το άρθρο 83 του Ποινικού Κώδικα. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, το δικαστήριο, εκτιμώντας όλες τις περιστάσεις και ιδίως την έκταση της συμμετοχής του υπαίτιου στην εγκληματική πράξη και το βαθμό της συμβολής του στην αποκάλυψη ή τιμωρία της, μπορεί να διατάξει την αναστολή της εκτέλεσης της ποινής για τρία έως δέκα έτη, εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά των άρθρων 99 έως 104 του Ποινικού Κώδικα.

6. Για τις αξιόποινες πράξεις των παραγράφων 1 έως 4, η έρευνα και οι διενεργούμενες ανακριτικές πράξεις μπορούν να συμπεριλαμβάνουν και όλες τις ενέργειες του άρθρου 253Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, υπό τις αναφερόμενες εκεί προϋποθέσεις. Κατά την ποινική διαδικασία για τα εγκλήματα αυτά μπορεί να λαμβάνονται μέτρα προστασίας μαρτύρων σύμφωνα με το άρθρο 9 του ν. 2928/2001.

7. Εκτός από τις παραπάνω ποινές, στα πρόσωπα που υποπίπτουν στα αδικήματα των παραγράφων 1 έως 4 επιβάλλεται και πειθαρχική ποινή για παράβαση του φιλάθλου πνεύματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 130, ύστερα από παραπομπή της οικείας ομοσπονδίας στην Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι ουσιαστικές ποινικές διατάξεις περιγράφονται στις παρ. 1-4 και οι δικονομικές στις παρ. 5 και 6 του ά. 132 του ν. 2725/99. Στην παρ. 7 περιγράφεται ως παρεπόμενη ποινή η *αθλητική πειθαρχική*⁵ ποινή της παράβασης φιλάθλου πνεύματος. Συστηματικά, από την σύγκριση των επαπειλούμενων ποινών σε επίπεδο πλημμελήματος, από την εναλλακτική παραπομπή της ειδικής υπόστασης του κακούργηματος του ά. 4 στα ά. 1-3 του ά. 132 του ν. 2725/99, αλλά και από την κοινή στόχευση των περιγραφόμενων στις παρ. 1-3 του

5. Η «ποινή» αυτή επιβάλλεται κατά το ά. 130 του ν. 2725/1999 σε πρώτο βαθμό από την Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος, η οποία έχει πλέον μετονομαστεί σε Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος, Ηθικής και Δεοντολογίας της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής και έχει ως συνέπεια την «οριστική ή για ορισμένη χρονική διάρκεια απαγόρευση παρακολούθησης οποιασδήποτε αθλητικής εκδήλωσης, συμμετοχής υπό οποιαδήποτε ιδιότητα, ως διοικούντων, μελών, αθλητών προπονητών, γυμναστών στα κάθε είδους αθλητικά, γυμναστικά και αγωνιστικά σωματεία, ενώσεις, επαγγελματικούς συνδέσμους ή ομοσπονδίες, καθώς και της συμμετοχής τους ως διαιτητών, παρατηρητών ή ιατρών αγώνων». Εξάλλου προβλέπεται και κρίση σε δεύτερο βαθμό ενώπιον του Α.Σ.Ε.Α.Δ., οι αποφάσεις του οποίου εν προκειμένω γίνεται δεκτό ότι υπάγονται στην καθ' ύλην ακυρωτική αρμοδιότητα του Διοικητικού Εφετείου, ΣτΕ 1588/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Ειδικά για το άθλημα του Ποδοσφαίρου η Επιτροπή επιλαμβάνεται σε πρώτο βαθμό μόνον κατόπιν παραπομπής των οικείων δικαιοδοτικών οργάνων.

ά. 132 συμπεριφορών⁶, συνάγεται ότι η παρ. 1 του ά. 132 περιγράφει το βασικό αδίκημα, οι παρ. 2-3 διακεκριμένες μορφές πλημμεληματικής τέλεσής του, οι οποίες λαμβάνουν χώρα με έναν συγκεκριμένο τρόπο, δηλαδή την δωροδοκία- δωροληψία για αλλοίωση αθλητικού γεγονότος, και η παρ. 4 την κακουρηματική διακεκριμένη μορφή του αδικήματος.

Στο πλαίσιο της παρούσης θα εξεταστεί το βασικό αυτό αδίκημα της παρέμβασης με αθέμιτες ενέργειες, με σκοπό με σκοπό την επιρροή του αποτελέσματος, της μορφής ή της εξέλιξης του αθλητικού αγώνα, στην πλημμεληματική και στην κακουρηματική του μορφή. Θα εξεταστεί το προστατευόμενο έννομο αγαθό και ο σκοπός της ποινικής διάταξης, καθώς και η γενικότερη συστηματική της ένταξη στα εγκλήματα δωροδοκίας και δωροληψίας στον αθλητισμό και στον ιδιωτικό τομέα. Προς τούτο θα εξεταστεί η ειδική υπόσταση των παρ. 1, 4 του ά. 132 του ν. 2725/1999 και θα αναδειχθούν οι νομοθετικές αστοχίες και οι συνέπειες αυτών. Τα ανωτέρω θα συνδυαστούν συστηματικά τόσο με το νέο «δίκαιο των κωδίκων», όσο και με την πρόσφατη κύρωση, με τον ν. 4639/2019, της σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης που υπογράφηκε στο *Maglingen/Macolin* της Ελβετίας την 18η Σεπτεμβρίου 2014, σχετικά με τη χειραγώγηση των αθλητικών αγώνων⁷. Σε αυτό το πλαίσιο θα καταδειχθεί και η σχέση του αθλητικού πειθαρχικού δικαίου με την ποινική διαδικασία.

2. Το προστατευόμενο έννομο αγαθό των διατάξεων του ά. 132 του ν. 2725/99

Η αναγόρευση της προστασίας εννόμων αγαθών σε αποστολή του ποινικού δικαίου, και, από την άλλη πλευρά, η δικαιολόγηση της εγκληματοποίησης μιας συμπεριφοράς, με αναγωγή στην προστασία συγκεκριμένου εννόμου αγαθού, επιτάσσουν τον προσδιορισμό του προστατευόμενου εννόμου αγαθού στο πλαίσιο του ά. 132 του ν. 2725/1999⁸. Ως τέτοιο έχει προταθεί η «καθαρότητα του αθλητικού γεγονότος», η «προστασία του αθλητισμού», ή και η προστασία της αθλητικής έννομης τάξης⁹. Πράγματι, εξετάζοντας το ά. 132 του ν. 2725/1999 παρατηρείται ότι όλες οι περιγραφόμενες στον νόμο ως αξιόποινες συμπεριφορές, στοχεύουν στον επηρε-

6. Η κοινή αυτή στόχευση των παρ. 1-3 του ά. 132 του ν. 2725/99 φανερώνει το κοινό προστατευόμενο έννομο αγαθό, και επομένως και την συστηματική τους ενότητα. Όπως εν γένει συμβαίνει στα εγκλήματα διαφθοράς, διακρίνεται εν προκειμένω ο τρόπος διενέργειας της αξιόποινης πράξης από τον τρόπο προσβολής του εννόμου αγαθού, ενδεικτικά *Krack*, ZIS 2016, 542, *Μπιτζιλέκης*, ΠοινΧρ 2009, 97 επ.

7. <https://rm.coe.int/16801cdd7e> (το κείμενο της σύμβασης) και <https://rm.coe.int/16800d383f> (η αιτιολογική-επεξηγηματική έκθεση).

8. *Roxin Strafrecht AT I*⁴, § 2 πλαγιάρ. 2 επ, *Μυλωνόπουλος*, Ποινικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος I, σελ. 5 επ.

9. Έτσι και οι ΠεντΕφΑθ 110/2019 (αδημ.) ΣυμβΕφΑθ 3500/2017 (αδημ. ως προς το εν λόγω τμήμα), ΤρΕφΑθ 1733/2013 (αδημ), *Μαυρομάτης*, ΠοινΔικ 2005, 1326,

ασμό της εξέλιξης, της μορφής ή του αποτελέσματος ενός αθλητικού αγώνα. Επομένως προστατευτικός σκοπός της διάταξης, και υπ' αυτήν την (τυπική) έννοια προστατευόμενο «έννομο αγαθό», φαίνεται όντως να είναι η «καθαρότητα» του αθλητικού γεγονότος.

Ωστόσο μια τέτοια προσέγγιση της έννοιας του εννόμου αγαθού ως του σκοπού προστασίας του κανόνα δικαίου, έχει ενδοσυστημικό χαρακτήρα και καθαρά μεθοδολογική χρησιμότητα¹⁰. Μέσω αυτής δεν παρέχεται καμία πληροφορία για το «προποινικό» εκείνο μέγεθος, αντίστοιχο της ουσιαστικής έννοιας του εγκλήματος, η οποία να δικαιολογεί γιατί αυτό προστατεύεται μέσω μιας ποινικής διάταξης. Προς τούτο υποστηρίζεται ότι είναι απαραίτητη μια συστηματική-κριτική θεώρηση της έννοιας του εννόμου αγαθού¹¹, πέρα και πάνω δηλαδή από τον σκοπό μιας ειδικής ποινικής υπόστασης, ώστε εκ του εννόμου αγαθού να συνάγεται η ειδική ποινική υπόσταση, και όχι αντίστροφα, και έτσι να εξηγείται και ο ουσιαστικός λόγος της ποινικής τιμώρησης μιας συγκεκριμένης συμπεριφοράς¹². Παρατηρείται τότε ότι η προστασία της καθαρότητας του αθλητικού γεγονότος, δεν μπορεί να δικαιολογήσει μια άνευ ετέρου προσφυγή στο ποινικό δίκαιο¹³.

Η συζήτηση αυτή διεξήχθη στην γερμανική ποινική θεωρία κατά την πρόσφατη ψήφιση της παρ. 265d γερμΠΚ, τον Απρίλιο του 2017, με την οποία ποινικοποιήθηκε η χειραγώγηση αθλητικών αγώνων επαγγελματικού χαρακτήρα, με σκοπό την προστασία της καθαρότητας του αθλητισμού, σε συνδυασμό ωστόσο με την προστασία της περιουσίας¹⁴. Προ της εισαγωγής της διάταξης στον γερμανικό ΠΚ¹⁵, είχε λάβει χώρα εκτενής συζήτηση τόσο για τον προσδιορισμό του προστατευόμενου μέσω αυτής εννόμου αγαθού (με την ουσιαστική έννοια), όσο και για την αναγκαιότητα της προστασίας αυτής μέσω του ποινικού δικαίου¹⁶. Κατά την κρατούσα άποψη στην γερμανική θεωρία η καθαρότητα του αθλητικού γεγονότος δεν αποτελεί έννομο αγαθό με την ουσιαστική (συστημικά-κριτική) έννοια, το οποίο να δικαιολογεί την προστασία του, μέσω του ποινικού δικαίου¹⁷. Υποστηρίζεται ότι πρόκειται για υπερατομικό «έννομο αγα-

10. Roxin, Strafrecht AT I⁴, § 2, πλαγιάρ. 4.

11. Ή αλλιώς «κριτική έναντι του νομοθέτη», μιας και εξάγεται εκ του συστήματος του Συντάγματος, και επομένως παραμένει «ενδοσυστημική», Roxin Strafrecht AT I⁴, § 2, υποσημ. 27

12. Roxin, ό.π.

13. Πετρόπουλος 2013, 361 επ.

14. Παρασκευοπούλου-Κόλλια, ΤΑοC τεύχος Μαΐου 2018.

15. Μαζί με το ά. 265c γερμΠΚ, με το οποίο αντιμετωπίζονται σε συστηματική ενότητα, βλ. Παρασκευοπούλου-Κόλλια, ΤΑοC τεύχος Μαΐου 2018.

16. Συνολικά οι θέσεις των διαφόρων κοινωνικών και επιστημονικών φορέων στην διαδικασία υπό: https://www.bmjv.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/DE/Strafbarkeit_Sportwettbetrug_und_Manipulation_berufssportlicher_Wettbewerbe.html

17. Krack ZIS 2016, 540 (544); wistra 2017, 289 (290); Satzger Jura 2016, 1142 (1143); Beukelmann NJW-Spezial 2010, 56 (57);

θό», το οποίο παρά την σε γενικές γραμμές θετική ηθική του «ποιότητα», ωστόσο δεν εντάσσεται στις βασικές εκείνες αξίες, οι οποίες διασφαλίζουν μια αρμονική ανθρώπινη συνύπαρξη, προκειμένου να αξίζει άνευ ετέρου να προστατευθεί μέσω του ποινικού δικαίου¹⁸. Επίσης, από πλευράς της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων της Γερμανίας διαπιστώνεται πρόσθετος αδικαιολόγητος φόρτος εργασίας, ιδίως για τους Εισαγγελεείς¹⁹.

Από πλευράς της μειοψηφίας της γερμανικής θεωρίας²⁰, τονίζεται ότι ο αθλητισμός, και ιδίως τα δημοφιλή αθλήματα, όπως το ποδόσφαιρο, έχουν ιδιαίτερη σημασία για την κοινωνία. Ο συναγωνισμός με άλλους στο πλαίσιο αθλητικών αγώνων, ή η ομαδική παρακολούθηση αθλητικών αγώνων αποτελούν παλαιότεν βαθιά ριζωμένη ανθρώπινη ανάγκη. Η «καθαρότητα» επομένως του αθλητικού γεγονότος γίνεται αντιληπτή ως «το αδιάφθορον» αυτού. Κατ' ακολουθίαν η προσβολή της καθαρότητας του αθλητισμού σημαίνει έξαρση της διαφθοράς σε έναν ιδιαίτερα σημαντικό τομέα για την κοινωνία, η οποία θα μπορούσε να μεταπηδήσει και σε άλλους τομείς της κοινωνικής δράσης²¹. Γι αυτό τελικώς, ο Γερμανός νομοθέτης απεφάνθη ότι το έννομο αγαθό διαθέτει εκείνη την «ποιότητα» η οποία μπορεί, εφόσον ο νομοθέτης το θελήσει, να δικαιολογήσει την προστασία του μέσω του ποινικού δικαίου²². Με βάση τα ανωτέρω αλλά και με εκτενή αναφορά στις οικονομικές προεκτάσεις του αθλητισμού, το έννομο αγαθό της «καθαρότητας» του αθλητισμού, σε συνδυασμό με την προστασία της περιουσίας, θεωρήθηκε από τον Γερμανό νομοθέτη ως άξιο προστασίας με τα μέσα του ποινικού δικαίου²³.

Rübenstahl JR 2017, 264 (268); *Zuck* NJW 2014, 276 (281). Έτσι και οι περισσότεροι εκπρόσωποι των διαφόρων επιστημονικών φορέων, μεταξύ των οποίων και ο εκπρόσωπος της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων της Γερμανίας - προσπελάσιμο κείμενο υπό: https://www.bmjv.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Stellungnahmen/2016/Downloads/01012016_Stellungnahme_DRB_RefE_Sportwettbewerb_und_Manipulation_berufssportlicher_Wettbewerbe.pdf?__blob=publicationFile&v=1

18. *Schreiner*, MK-StGB³, § 265d StGB πλαγίαρ. 4, *Feltes/Kabuth*, https://www.bmjv.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Stellungnahmen/2016/Downloads/01112016_Stellungnahme_Thomas_Feltes_und_Detlef_Kabuth_RefE_Sportwettbewerb_und_Manipulation_berufssportlicher_Wettbewerbe.pdf?__blob=publicationFile&v=1. Η *Swoboda* από την άλλη πλευρά περιορίζει το έννομο αγαθό στην προστασία της περιουσίας από στοιχειωματική απάτη https://www.bmjv.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Stellungnahmen/2016/Downloads/01062016_Stellungnahme_RUB_Swoboda_RefE_Sportwettbewerb_und_Manipulation_berufssportlicher_Wettbewerbe.pdf?__blob=publicationFile&v=1

19. Ο.π. (υποσημ. 17).

20. *Kubiciel*, σε: γνωμοδοτικό σημείωμα στο νομοσχέδιο για την εισαγωγή των §§ 265c, 265d γερμΠΚ https://www.bmjv.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Stellungnahmen/2016/Downloads/01112016_Stellungnahme_Universit%C3%A4t_K%C3%B6ln_Michael_Kubiciel_RefE_Sportwettbewerb_und_Manipulation_berufssportlicher_Wettbewerbe.pdf?__blob=publicationFile&v=2, προς αυτή την κατεύθυνση *Hutz/Kaiser*, NZWiSt 2013, 379, 383

21. *Kubiciel*, ό.π.

22. Βλ. την αιτιολογική έκθεση στον μετέπειτα ψηφισθέντα νόμο (σελ. 7 επ. στον ακόλουθο σύνδεσμο) https://www.bmjv.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Dokumente/Ref_Spielmanipulation.pdf?__blob=publicationFile&v=2

23. BT-Drs. 18/8831, σελ. 10 επ., όπου και η αιτιολόγηση της αναγκαιότητας νομοθετικής παρέμβασης <https://www.bundestag.de/resource/blob/461392/1ad945b510e5dfc130864298a181680/gesetzentwurf-data.pdf>

Πάντως πέραν της αναζήτησης και δικαιολόγησης μιας *κοινωνικής αναγκαιότητας της ποινής* μέσω μιας ουσιαστικής έννοιας του εννόμου αγαθού, συμβαίνει κάποιες φορές η υποχρέωση ποινικοποίησης να εδράζεται σε *κανόνες υπέρτερης τυπικής ισχύος*²⁴. Παρατηρείται έτσι ότι ο αθλητισμός, κατά το ά. 16 παρ. 9 του Συντάγματος «*τελεί υπό την προστασία και την ανώτατη εποπτεία του κράτους*». Παρά το ότι η αναφορά του Συντάγματος στον αθλητισμό δεν είναι της ίδιας έκτασης και βαρύτητας με την τέχνη και την επιστήμη, ωστόσο από το ά. 16 παρ. 9 Σ προκύπτει ότι το κράτος *προστατεύει θεσμικά* τον αθλητισμό²⁵. Αυτό μάλιστα φαίνεται να το είχε υπόψιν του και ο Έλληνας νομοθέτης, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της σχετικής συνεδρίασης της Βουλής, με αντικείμενο την τροποποίηση του ά. 132 του ν. 2725/1999 στην σημερινή του μορφή²⁶. Τελικώς, η προστασία της θεσμικής διάστασης του αθλητισμού συμπεριλαμβάνει κατ' εξοχήν την *προστασία και του κανονιστικού του χαρακτήρα*, καθώς άνευ αυτού δεν νοείται οργανωμένος αθλητισμός, και δεν νοείται επομένως και συγκεκριμένο αντικείμενο προστασίας²⁷.

Παρατηρείται τότε, ότι οι κανόνες του αθλήματος, οι οποίοι παραβιάζονται, μπορούν να είναι δυο ειδών. Οι πρώτοι, ρυθμιστικής φύσης κανόνες, προσδιορίζουν τον τρόπο διεξαγωγής του αθλήματος, και η παραβίασή τους αντιμετωπίζεται αποτελεσματικά με μια προβλεπόμενη «*συνέπεια*» - «*τιμωρία*» *εντός του ίδιου του αθλήματος*. Έτσι λ.χ. ο παίκτης ποδοσφαίρου που θα «*εκβιάσει*» το πέναλτι, θα λάβει την «*κίτρινη κάρτα*» από τον διαιτητή. Από την άλλη πλευρά υπάρχουν και οι λεγόμενοι *συστατικοί κανόνες* του αθλήματος, οι οποίοι προσδιορίζουν την ίδια τη φύση του αθλητικού αγώνα, και η παραβίαση των οποίων στρέφεται κατά του αθλήματος *συνολικά* ως κανονιστικού συστήματος. Μια τέτοια παραβίαση «*ακυρώνει*» συνολικά το σύστημα, *δεν είναι νοητή ως συμπεριφορά εντός αυτού* και κατά συνέπεια δεν μπορεί και να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά ως τέτοια «*ενδοαθλητικά*»²⁸.

24. Μυλωνόπουλος, Ποινικό Δίκαιο Γενικό Μέρος Ι, σελ. 17. Μάλιστα εκ του Συντάγματος αντλεί το περιεχόμενο του εννόμου αγαθού και ο Roxin, Strafrecht AT I⁴ § 2, 18 επ (βλ. υποσημ. 27).

25. Σαραφινός, ά. 16 Σ, σε: Σπυρόπουλος/Κοντιάδης/Ξανθόπουλος/Γεραπετρίτης, Το Σύνταγμα, Κατ' Άρθρον Ερμηνεία 2017, σελ. 408.

26. Βλ. τα πρακτικά της ΠΔ' συνεδρίασης της Βουλής (14.02.2012) επί του μετέπειτα ν. 4049/2012, κατά την οποίαν, ο τότε εισηγητής του κόμματος της Νέας Δημοκρατίας Γιάννης Ιωαννίδης αναφέρει: «*Άλλωστε και στο Σύνταγμά μας η αναγνωρισμένη αξία του αθλητισμού διακηρύσσεται με κατηγορηματικό τρόπο στο άρθρο 16. Ο αθλητισμός τελεί υπό την προστασία και την ανώτατη εποπτεία του κράτους. Έχουμε λοιπόν ευθύνη έναντι του αθλητισμού*».

27. Greco, GA 2010, 622 (631), Πετρόπουλος 2013, 363 επ.

28. Greco, GA 2010, 622 (631). Πετρόπουλος 2013, σελ. 362 επ.

Υπ' αυτήν την έννοια η *θεσμική προστασία* του αθλητισμού στην συστατική – κανονιστική του διάσταση, φαίνεται να μπορεί να δικαιολογήσει την προσφυγή στο ποινικό δίκαιο. Με βάση τα ανωτέρω δικαιολογείται εξάλλου και η προστασία της «καθαρότητας του αθλητικού αγώνα» ως μέγεθος τόσο σε ενωσιακό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Στο ενωσιακό δίκαιο, σε επίπεδο soft law, στην διασφάλιση της *καθαρότητας του αθλητισμού* κατατείνουν η *λευκή βίβλος* της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον αθλητισμό της 11.07.2007²⁹, η *ανακοίνωση της Επιτροπής* στο Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο *σχετικά με την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής διάστασης στον αθλητισμό* της 18.01.2011³⁰, η *διακήρυξη της Λευκωσίας* για την «καταπολέμηση των στημένων αγώνων» της 20.09.2012³¹, καθώς και το *Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 14ης Μαρτίου 2013* σχετικά «με το στήσιμο αγώνων και τη διαφθορά στον αθλητισμό»³².

Στο διεθνές δίκαιο, σε επίπεδο hard law³³, προς την αυτήν κατεύθυνση κινείται και η σύμβαση *Maggingen/Macolin* του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της χειραγώγησης αθλητικών αγώνων³⁴. Η σύμβαση αυτή, η οποία κατ' αποτέλεσμα αποσκοπεί στην προστασία του αθλητισμού, έχει ιδιαίτερη αξία για την εσωτερική έννομη τάξη, διότι: α) έχει κυρωθεί από τον Έλληνα νομοθέτη με το άρθρο πρώτο του ν. 4639/2019 β) έχει θεσπιστεί με την συνδρομή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία είχε προς τούτο εξουσιοδοτηθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με το ψήφισμα του τελευταίου στις 14.03.2013³⁵. Περαιτέρω, στο πλαίσιο της σύμβασης *Maggingen/Macolin* δραστηριοποιείται η λεγόμενη «ομάδα της Κοπεγχάγης», με σκοπό την παροχή βοήθειας στις εθνικές αρχές και τους αθλητικούς αξιωματούχους στη μάχη κατά της χειραγώγησης των αθλημάτων, από την οποία επίσης προέρχονται διάφορες νομοτεχνικές φύσης προτάσεις³⁶.

29. COM(2007) 391 τελικό

30. COM(2011) 12 τελικό

31. <https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/documents/eusf2012-nicosia-declaration-fight-against-match-fixing.pdf>

32. [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2013/2567\(RSP\)](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2013/2567(RSP))

33. Προηγήθηκαν διατάξεις soft law του Συμβουλίου της Ευρώπης, οι οποίες προετοίμασαν το έδαφος για την ψήφιση της συνθήκης, όπως το ψήφισμα 2007/8 σχετικά με την «μερική διευρυμένη συμφωνία για τον αθλητισμό» (EPAS- enlarged partial agreement on sport), τα συμπεράσματα της συνόδου των Αθηνών των υπουργών αθλητισμού των κρατών- μελών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 11 και 12 Δεκεμβρίου 2008, και το ψήφισμα 1/2010 του άτυπου συνεδρίου των Υπουργών Αθλητισμού στο Μπακού στις 22.09.2010.

34. <https://rm.coe.int/16801cdd7e> (το κείμενο της σύμβασης) και <https://rm.coe.int/16800d383f> (η αιτιολογική- επεξηγηματική έκθεση)

35. [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2013/2567\(RSP\)](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2013/2567(RSP))

36. Το αυτοχρηματοδοτούμενο KCOOS+ project, ως προς την δράση του οποίου βλ. <https://www.coe.int/en/web/sport/kcoos-project>

Η θεσμική προστασία του αθλητισμού βρίσκεται στον πυρήνα της έννοιας του «χειραγωγημένου αγώνα», όπως αυτή προσδιορίζεται στην σύμβαση *Maggingen/Macolin* του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της χειραγώγησης αθλητικών αγώνων. Κατά το ά. 3 της Σύμβασης, η οποία κυρώθηκε από τον Έλληνα νομοθέτη με το άρθρο πρώτο του ν. 4639/2019, ως «χειραγώγηση αθλητικών αγώνων» νοείται μια σκόπιμη συμφωνία, δια πράξεως ή παραλείψεως που στοχεύει στην αθέμιτη αλλοίωση του αποτελέσματος ή της εξέλιξης του αθλητικού αγώνα με σκοπό να άρει εν όλω ή εν μέρει την απρόβλεπτη φύση του προαναφερθέντος αθλητικού αγώνα με σκοπό την απόκτηση αδικαιολόγητου πλεονεκτήματος για τον ίδιο ή για άλλους». Τα στοιχεία του ορισμού προσδιορίζονται περαιτέρω από την επεξηγηματική («αιτιολογική») έκθεση στην σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης³⁷. Συνάγεται εξ αυτού ότι η έννοια του «αδικαιολόγητου πλεονεκτήματος» ως τελικού σκοπού ταυτίζεται με εκείνη του «αθέμιτου ωφελήματος» και αναφέρεται σε ωφέλημα εκτός του αγώνα, όπως λ.χ. την είσπραξη κάποιου οικονομικού ωφελήματος πρόκρισης από την ομοσπονδία, και όχι σε ωφέλημα ενδοαγωνιστικό, όπως λ.χ. την εκτέλεση ενός φάουλ.

Βασικό γνώρισμα της «καθαρότητας» του αθλητικού αγώνα, όπως περιγράφεται στην Σύμβαση *Maggingen/Macolin* είναι ο «απρόβλεπτος χαρακτήρας» του. Πρόκειται για συστατικό στοιχείο της έννοιας του αγώνα, το οποίο όταν ακυρώνεται, ακυρώνει μαζί του και την ίδια τη φύση του αθλητικού αγώνα, όπως αυτή προστατεύεται με αναφορά στο ά. 16 παρ. 9 του Συντάγματος³⁸. Αλλά και απευθείας από τον ν. 4639/2019 προκύπτει υποχρέωση του Έλληνα νομοθέτη να προστατεύσει την κανονιστική διάσταση του αθλητισμού μέσω του ποινικού δικαίου, καθώς πρόκειται για νόμο αυξημένης τυπικής ισχύος³⁹. Έτσι τελικώς η υποχρέωση ποινικοποίησης της χειραγώγησης του αθλητικού αγώνα προκύπτει από το ά. 15 της σύμβασης *Maggingen/Macolin* του Συμβουλίου της Ευρώπης, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4639/2019 από τον Έλληνα νομοθέτη⁴⁰. Κατά συνέπεια, από την στιγμή που ο Έλληνας νομοθέτης προχώρησε στην κύρωση της σύμβασης, ανέλαβε και την υποχρέωση προστασίας της «καθαρότητας» των αθλητικών αγώνων με τα μέσα του ποινικού δικαίου, εφόσον η προσβολή της καθαρότητας (στην διάσταση του «απρόβλεπτου» χαρακτήρα) της αθλητικής συνάντησης, συνδυάζεται με πράξεις εξαναγκασμού, απάτης ή διαφθοράς⁴¹.

37. <https://rm.coe.int/16800d383f> σελ. 9 (πλαγιάρ. 50 επ.).

38. Πετρόπουλος 2013, σελ. 363.

39. Βλ. για την υποχρέωση αυτή Μυλωνόπουλος, Ποινικό Δίκαιο Γενικό Μέρος I, σελ. 16

40. Κατά την διατύπωση του κυρωτικού νόμου 4639/19, το αναφερόμενο ως ά. 15 της σύμβασης ορίζει ότι: *κάθε συμβαλλόμενο μέρος διασφαλίζει ότι, το εθνικό του δίκαιο προβλέπει ποινικές κυρώσεις για τη χειραγώγηση των αθλητικών αγώνων όταν αυτή εμπεριέχει πρακτικές καταναγκασμού, διαφθοράς ή εξαπάτησης, όπως καθορίζονται από το εθνικό του δίκαιο.*

41. Βλ. Μυλωνόπουλο, Ποινικό Δίκαιο I, σελ. 17, 18. Πρόκειται για το ελάχιστο όριο εγκληματοποίησης που τίθεται μέσω της Σύμβασης και ως προς το οποίο δεσμεύεται ο νομοθέτης.

Συμπερασματικά, στο πλαίσιο όλων των ανωτέρω η αναζήτηση για μian ουσιαστική «ποιότητα» του εννόμου αγαθού συμβάλλει τελικώς στον προσδιορισμό των δυο απώτατων ορίων της εγκληματοποίησης μιας συμπεριφοράς, εκείνου δηλαδή που την επιτάσσει⁴² και εκείνου, στο οποίο η επιβολή της ποινής είναι αδιανόητη⁴³. Ωστόσο το έννομο αγαθό, με την ουσιαστική του έννοια, φαίνεται ότι δεν μπορεί να αποτελέσει ένα ευπροσδιόριστο, *πρότερο μέγεθος* της ποινής, το οποίο κάθε φορά να μπορεί να επιτάσσει με σαφήνεια την ποινικοποίηση ή αποποινικοποίηση μιας συμπεριφοράς⁴⁴. Επομένως στον «ενδιάμεσο χώρο» των δυο αυτών ορίων, ο νομοθέτης⁴⁵ θα έχει την δυνατότητα να αποφασίζει εάν θα χρησιμοποιηθεί ή όχι το ποινικό δίκαιο, δεσμευόμενος ωστόσο κατά την νομοθέτηση από την αρχή της αναλογικότητας και την θεώρηση του ποινικού δικαίου ως της προστατευτικής *ultima ratio*⁴⁶. Αυτό ακριβώς φανερώνει η συζήτηση για την προστασία του εννόμου αγαθού της «καθαρότητας του αθλητικού αγώνα».

Γι αυτό και τα όρια της ποινικής νομοθέτησης προσδιορίζονται μέσω δυο βασικών αρχών, της αρχής της αναλογικότητας και της αρχής της επικουρικότητας⁴⁷. Η δεύτερη κυρίως, συμπροσδιορίζοντας και την εν στενή έννοια αναλογικότητα, προσδιορίζει τελικώς και το επιτρεπτόν της ποινικοποίησης μιας συμπεριφοράς. Κατόπιν των ανωτέρω προκύπτει ότι το αντικείμενο προστασίας της ποινικής διάταξης του ά. 132 του ν. 2725/1999, δηλαδή η προστασία της *κανονιστικής διάστασης του αθλητισμού*⁴⁸, αναγνωρίζεται ως μέγεθος άξιο προστασίας από το δικαίό μας, αλλά και από το διεθνές δίκαιο. Συστηματικώς τα αδικήματα του ά. 132 του ν. 2725/1999 εντάσσονται στην κατηγορία των «αδικημάτων διαφθοράς», διότι η προσβολή στην κανονιστική διάσταση του αθλητισμού λαμβάνει χώρα με έναν συγκεκριμένο τρόπο, στο πλαίσιο του οποίου κεντρική θέση κατέχει η πράξη παροχής ενός αθέμιτου οφέλους⁴⁹.

42. Όπως εξάλλου έχουν αποτυπωθεί και στην νομολογία του ΕΔΔΑ βλ. *Χριστόπουλος*, σε: Κοτσαλή, ΕΣΔΑ και Ποινικό Δίκαιο, 2014, σελ. 40, ή και περιγράφονται στο ά. 83 ΣΛΕΕ

43. Εδώ εντάσσονται οι περισσότερες περιπτώσεις που αναφέρει ο *Roxin* Strafrecht AT I⁴, σελ. 18-29.

44. *Jaleesi*, Die Kriminalisierung von Manipulationen im Sport, Eine Untersuchung zum Sportwettbewerb und der Manipulation von berufssportlichen Wettbewerben gem. § 265c und § 265d StGB, 2020, 75 επ. Βλ. τον σχετικό προβληματισμό από πλευράς της πράξης στα όσα αναφέρει ο τότε ομοσπονδιακός Υπουργός Δικαιοσύνης *Maas*, NStZ 2015, 305 επ., μεταξύ άλλων και για το έννομο αγαθό της «καθαρότητας στον αθλητισμό», *Παρασκευοπούλου-Κόλλια*, ΤΑοC τεύχος Μαΐου 2018, υπό Α ΙΙΙ.

45. Με αυτήν την έννοια θα πρέπει πλέον να νοείται και ο ενωσιακός νομοθέτης, εν όψει του ά. 83 ΣΛΕΕ.

46. *Jaleesi*, Die Kriminalisierung von Manipulationen im Sport. Eine Untersuchung zum Sportwettbewerb und der Manipulation von berufssportlichen Wettbewerben gem. § 265c und § 265d StGB, 2020, 57 επ.

47. *Μυλωνόπουλος*, Ποινικό Δίκαιο Ι, § 1, υπό 2. *Landau*, NStZ 2015, 665 (668), *Jaleesi*, ό.π.

48. *Πετρόπουλος* 2013, 362 επ. Αυτό τελικώς εννοεί ο ευρωπαϊός νομοθέτης της σύμβασης Magglingen/Macolin, όταν προσδιορίζει την έννοια της αθλητικής συνάντησης, ως *οιοδήποτε αθλητικό γεγονός που οργανώνεται σύμφωνα με τους κανόνες που τίθενται από αθλητικό οργανισμό και την έννοια της χειραγώγησης του αθλητικού αγώνα ως της προσπάθειας που έχει σκοπό να άρει εν όλω ή εν μέρει την απόβλεπτη φύση του αθλητικού αγώνα*.

49. *Krack*, ZIS 2016, 542, *Μπιτζιλέκης*, ΠοινΧρ 2009, 97 επ., *MüKoStGB/Schreiner* StGB § 265d πλαγίαρ. 6 επ.

Ακολούθως θα εξεταστεί το αδίκημα της *παρέμβασης με αθέμιτες ενέργειες*, με σκοπό την επίδραση στην μορφή την εξέλιξη ή το αποτέλεσμα του αθλητικού αγώνα, όπως η ειδική αυτή υπόσταση περιγράφεται ως το βασικό αδίκημα, και μάλιστα στην μορφή της «*εφεδρικής ειδικής ποινικής υπόστασης*» σε σχέση με τα αδικήματα δωροδοκίας- δωροληψίας, στις παρ. 1,4 του ά. 132 του ν. 2725/1999. Καθώς στο πλαίσιο του αδικήματος δεν είναι απαραίτητος ο προσδιορισμός κάποιου ωφελήματος το οποίο ο δράστης να λαμβάνει ή να προσφέρει, η ειδική αυτή υπόσταση δεν παρουσιάζει, εκ πρώτης όψεως, τις αποδεικτικές δυσκολίες των παρ. 2,3 του ά. 132 του ν. 2725/1999.

3. Η παρέμβαση με αθέμιτες ενέργειες της παρ. 1 του ά. 132 του ν. 2725/99 ως «εφεδρική» ειδική υπόσταση

3.1. Οι δυσχέρειες στην εφαρμογή της ειδικής υπόστασης : Η ειδική υπόσταση της διάταξης ως αντίθετη στο ά. 7 του Συντάγματος

Η πρώτη παράγραφος του ά. 132 του ν. 2725/1999 φαίνεται ότι περιγράφει το «βασικό» αδίκημα της απαγόρευσης προσυεννόησης αθλητικού αγώνα, τιμωρώντας κάθε «παρέμβαση» με «*αθέμιτες ενέργειες*» με σκοπό τον επηρεασμό στην εξέλιξη, τη μορφή ή το αποτέλεσμα ενός αγώνα. Το αδίκημα περιγράφεται, με αναφορά στο προστατευόμενο έννομο αγαθό, ως *αδίκημα διακινδύνευσης*. Δεν είναι δηλαδή απαραίτητη η επίδραση στον αθλητικό αγώνα για την πλήρωση της ειδικής υπόστασης, αλλά αρκεί και μόνον η διαπίστωση *του σκοπού της επίδρασης*. Η διατύπωση του νόμου ωστόσο *είναι προβληματική* και εγείρει ζητήματα συνταγματικότητας, καθώς φαίνεται ότι δεν προσδιορίζονται κατά τρόπο σαφή και εκ των προτέρων ορισμένο, τα στοιχεία της αξιόποινης πράξης. Έτσι καθίσταται αμφίβολη η προβλεψιμότητά της, σε αντίθεση με όσα επιτάσσει η συνταγματική πρόβλεψη του ά. 7 Σ⁵⁰.

Ειδικότερα, στην αντικειμενική υπόσταση ως αξιόποινη πράξη περιγράφεται η «*παρέμβαση με αθέμιτες ενέργειες*», η οποία φέρεται να μπορεί να γίνει από *οποιονδήποτε*⁵¹. Κατά το ακριβές γράμμα του νόμου, η αντικειμενική υπόσταση της αξιόποινης πράξης προσδιορίζεται ως ακολούθως: «*όποιος παρεμβαίνει με αθέμιτες ενέργειες*». Κατά το γλωσσικό της νόημα, η λέξη «*παρεμβαίνω*» γίνεται αντιληπτή ως «*μπαίνω στη μέση, παρεμβάλλομαι, μεσολαβώ συμμετέχοντας ενεργά σε μια διαδικασία με στόχο να αλλάξω, να αποκαταστήσω, να συμβιβάσω μια κατάσταση,*

50. Δημάκης ά. 7 Σ., σε: Σπυρόπουλος/Κοντιάδης/Ξανθόπουλος/Γεραπετρίτης, Το Σύνταγμα, Κατ' Άρθρον Ερμηνεία 2017, σελ. 172. Μυλωνόπουλος, Ποινικό Δίκαιο Γενικό Μέρος Ι, σελ. 81 επ.

51. Έτσι Μυλωνόπουλος, Είναι δυνατός επηρεασμός αθλητικού αγώνα (άρθρ. 132 ν. 2725/1999) από Μέλη Πειθαρχικής Επιτροπής της ΕΠΟ κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, σε: ΤιμΤόμ Κουράκη, σελ. 844 επ. 2016 (Μυλωνόπουλος 2016).

*κάποιες σχέσεις, παρεντίθεμαι επεμβαίνω, μεσολαβώ μεταξύ δύο ή περισσότερων ατόμων*⁵². Στην αντικειμενική υπόσταση δεν διευκρινίζεται καθόλου σε ποιο «υλικό αντικείμενο» που σχετίζεται με το άθλημα αναφέρεται, και, υπ' αυτήν την έννοια με ποιόν ακριβώς τρόπο λαμβάνει χώρα η παρέμβαση⁵³.

Από την άλλη πλευρά, ως προς την υποκειμενική υπόσταση του αδικήματος παρατηρείται ότι αρκεί δόλος οποιουδήποτε βαθμού ως προς το στοιχείο της παρέμβασης με αθέμιτες ενέργειες, ενώ απαιτείται και περαιτέρω σκοπός επηρεασμού του αγώνα στην μορφή, την εξέλιξη ή το αποτέλεσμα του. Το αδίκημα έχει επομένως υπερχειλή υποκειμενική υπόσταση. Περαιτέρω ο εν λόγω σκοπός εντάσσεται στο άδικο, ως υποκειμενικό στοιχείο του αδικού, συνδεόμενος με το προστατευόμενο έννομο αγαθό και χαρακτηρίζοντας τον τρόπο προσβολής του⁵⁴. Έτσι εκ του υποκειμενικού στοιχείου του αδικού, δηλαδή εκ του σκοπού επηρεασμού, προκύπτει ότι η παρέμβαση αναφέρεται σε *αθλητικό αγώνα*.

Παρ' όλα αυτά ο περαιτέρω αυτός σκοπός δεν αποτελεί στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος στην παρ. 1 του ά. 132 του ν. 2725/99, δηλαδή στο βασικό έγκλημα. Έτσι δεν διευκρινίζεται ο ακριβής τρόπος με τον οποίον η επιρροή λαμβάνει χώρα, ούτε και το ακριβές αντικείμενο της παρέμβασης εντός του αθλητικού αγώνα. Δεν προκύπτει δηλαδή από το γράμμα του νόμου, εάν πρόκειται για παρέμβαση *μόνον στους συμμετέχοντες στον αγώνα*, ή σε *οτιδήποτε και οποιονδήποτε* σχετίζεται με τον αγώνα, όπως παρέμβαση στα «εργαλεία» του αγώνα, στον αθλητικό εξοπλισμό, στον αγωνιστικό χώρο, στο σύστημα ενδοεπικοινωνίας των διαιτητών, στο σύστημα φωτισμού του σταδίου κ.ο.κ.

Μάλιστα, το κατηγορημα «*όποιος παρεμβαίνει με αθέμιτες ενέργειες*» τελικώς ισοδυναμεί νοηματικά με το «*όποιος αθέμιτα παρεμβαίνει*», καθώς η «ενέργεια» εντάσσεται στην έννοια της «*παρέμβασης*». Η αντικειμενική υπόσταση φαίνεται έτσι ότι *καλύπτει κάθε «παρέμβαση»*, είτε στους παράγοντες, είτε στα «εργαλεία» είτε στις συνθήκες, είτε γενικότερα σε οτιδήποτε μπορεί να επιδράσει στην εξέλιξη, μορφή ή αποτέλεσμα του αθλητικού αγώνα. Η αντικειμενική υπόσταση καταλήγει έτσι να έχει την διατύπωση «*όποιος πράττει*» (!) χωρίς να εξειδικεύει τον τρόπο δράσης και χωρίς να αναφέρεται σε τί κατατείνει η ενέργεια!

52. Μυλωνόπουλος 2016, 844 επ.

53. Έτσι, αφού δεν προσδιορίζεται καθόλου ο τρόπος με τον οποίον μέσω της «παρέμβασης» μπορεί να επηρεαστεί το αποτέλεσμα, η μορφή, ή η εξέλιξη του αγώνα, δεν προσδιορίζεται επαρκώς σε αντικειμενικό επίπεδο ούτε το «δυναμικό» διακινδύνευσης στην περίπτωση της παρ. 1, ούτε ο αντικειμενικός αιτιώδης σύνδεσμος στην παρ. 4 του ά. 132 του ν. 2725/99.

54. Roxin Strafrecht AT I⁴, § 10 πλαγιάρ. 70 επ.

Αυτό γίνεται αντιληπτό με αναφορά και σε αλλοδαπές διατάξεις, οι οποίες τιμωρούν αντίστοιχες συμπεριφορές. Έτσι λ.χ. η παρ. 265d του γερμΠΚ περιορίζεται σε επαγγελματικού χαρακτήρα αθλητικές συναντήσεις, προϋποθέτει προσδιορισμό ωφελήματος αλλά και προσδιορισμό της «αντιπαροχής», ως τέτοιας δε νοουμένης της πράξης χειραγώγησης του αθλήματος, η οποία πρέπει να βρίσκεται σε αντίθεση με τους κανόνες ορθής διεξαγωγής του και μπορεί να το επηρεάσει⁵⁵. Στο Η.Β. η αντίστοιχη διάταξη περί απαγόρευσης χειραγώγησης αθλητικού αγώνα εντάσσεται στο ποινικό δίκαιο των παιγνίων, και γίνεται αντιληπτή ως μιας ειδικότερη μορφή απάτης περί τα παίγνια⁵⁶. Στο γαλλικό δίκαιο το ά. 445-1-1 γαλλΠΚ ποινικοποιεί την χειραγώγηση αθλητικού γεγονότος μόνον ως ειδική περίπτωση δωροδοκίας- δωροληψίας, όπως δηλαδή στις παρ. 2, 3 του ά. 132 του ν. 2725/99⁵⁷. Στο κυπριακό δίκαιο, ο περί της Καταπολέμησης της Χειραγώγησης Αθλητικών Γεγονότων Νόμος του 2017 (180(I)/2017) ορίζει ότι η πράξη χειραγώγησης κατατείνει στην αποκόμιση άδικου πλεονεκτήματος για οικονομικό ή άλλο όφελος, προσωπικό ή προς όφελος τρίτων⁵⁸. Προσανατολισμένες στην χειραγώγηση αθλημάτων με σκοπό την αποκόμιση κέρδους από το στοίχημα είναι εξάλλου και διάφορες μελέτες σε διεθνές και ενωσιακό επίπεδο⁵⁹.

Το ά. 132 παρ. 1 του ν. 2725/1999 μη περιορίζοντας την εφαρμογή του σε συγκεκριμένες περιπτώσεις υπό συγκεκριμένες συνθήκες ή με αναγωγή σε συγκεκριμένους σκοπούς, τελικώς δεν προσδιορίζει καν το αντικείμενο εφαρμογής του. Τελικώς μια τέτοια αντικειμενική υπόσταση δεν μπορεί να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις της αρχής *nullum crimen nulla poena sine lege certa*, όπως περιγράφεται στο ά. 7 του Συντάγματος, διότι δεν περιγράφεται κατά τρόπον συγκεκριμένο αξιόποινη πράξη⁶⁰. Η αντίθεση της διάταξης στο ά. 7 Σ γίνεται τελικώς αντιληπτή με τη χρήση παραδειγμάτων από το ποδόσφαιρο, ένα άθλημα του οποίου οι κανόνες είναι ευρέως γνωστοί:

55. MüKoStGB/Schreiner StGB § 265d πλαγίαρ. 10, 11, *Παρασκευοπούλου-Κόλλια*, ΤΑοC Μάιος 2018, υπό Π.

56. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/19/contents> (ιδίως Part 3, 42) και δια της <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/35> (βλ. παρ. 38 του schedule 1, όπου και τροποποιείται η Gambling Act).

57. https://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?jsessionid=BC302127B2F65F038DA67B3572EA5F00.tplgfr37s_3?idArticle=LEGIARTI000025272153&cidTexte=LEGITEXT000006070719&dateTexte=20131208&categorieLien=id&oldAction=&nbResultRech=

58. http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2017_1_180/full.html (ά. 2 – ορισμός της έννοιας της χειραγώγησης).

59. Ενδεικτικά του *Asser Institute*, Centre for International and European Law, «Study on risk assessment and management and prevention of conflicts of interest in the prevention and fight against betting-related match fixing in the EU 28» (Asser Institute 2014), ή της Υπηρεσίας των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση των ναρκωτικών και του εγκλήματος (UNODC), σε συνεργασία με την Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή «Criminal Law Provisions for the Prosecution of Competition Manipulation» (UNODC 2015)

60. Δημάκης ά. 7 Σ., σε: Σπυρόπουλος/Κοντιάδης/Ξανθόπουλος/Γεραπετρίτης, Το Σύνταγμα, Κατ' Άρθρον Ερμηνεία 2017, σελ. 172. *Μυλωνόπουλος*, Ποινικό Δίκαιο Γενικό Μέρος Ι, σελ. 81 επ.

- Φίλαθλος ομάδας από τις κερκίδες χρησιμοποιεί δεσμίδα «λείζερ» για να εμποδίσει τον παίκτη αντίπαλης ομάδας να εκτελέσει φάουλ, προκειμένου η ομάδα του να μην δεχτεί τέρμα.
- Αγανακτισμένος φίλαθλος από τις κερκίδες πετά ομπρέλα στον διαιτητή με σκοπό να τον «συνετίσει» και να «σφυρίξει» υπέρ της ομάδας του.
- Παίκτης ομάδας πέφτει θεαματικά εντός της αντίπαλης περιοχής, με σκοπό να κερδίσει «πέναλτι», χωρίς ο αντίπαλος αμυντικός να τον έχει αγγίξει.
- Φίλαθλοι της ποδοσφαιρικής ομάδας Α προτρέπουν τους ποδοσφαιριστές της ομάδας τους να έχουν μειωμένη απόδοση, προκειμένου η αντίπαλη ομάδα Β να τους κερδίσει, και να στερήσει το πρωτάθλημα από την ομάδα Γ, με την οποία η ομάδα Α έχει μεγάλη αντιπαλότητα
- Παίκτες των ομάδων Α και Β που «βολεύονται» βαθμολογικά με την ισοπαλία, ανταλλάσσουν καθ' όλη την διάρκεια του αγώνα «πάσες» στην σέντρα, κατόπιν οδηγιών των προπονητών τους, προκειμένου ο αγώνας να λήξει χωρίς τέρματα⁶¹.
- Φίλαθλος ομάδας εισέρχεται στον αγωνιστικό χώρο το προηγούμενο βράδυ, πριν τον αγώνα, και πριονίζει τα δοκάρια του γηπέδου, προκειμένου ο αγώνας να αναβληθεί για μια τουλάχιστον ημέρα, ώστε να συμμετάσχει σε αυτόν το νέο απόκτημα της ομάδας που έρχεται αεροπορικώς από το εξωτερικό.
- Φίλαθλος ομάδας σερβίρει χαλασμένο φαγητό στους καλούς παίκτες της αντίπαλης ομάδας, με σκοπό να αποτρέψει την συμμετοχή τους στον επικείμενο αγώνα με την ομάδα του
- Ακτιβιστής φίλαθλος εισέρχεται γυμνός στο γήπεδο, με σκοπό να διακόψει την εξέλιξη του αγώνα, για να περάσει στον κόσμο το μήνυμά του.
- Πρόεδρος ομάδας τηλεφωνεί σε διαιτητή, ζητώντας του η ομάδα του να έχει μια διακριτική μεταχείριση, όταν και εάν ο τελευταίος «σφυρίξει» σε κάποιον αγώνα της.

Όλες οι παραπάνω πράξεις φαίνεται ότι πληρούν την αντικειμενική υπόσταση του ά. 132 παρ. 1 του ν. 2725/1999. Σε όλες επίσης τις παραπάνω πράξεις, φαίνεται ότι υπάρχει σκοπός επηρεασμού της εξέλιξης, της μορφής ή του αποτελέσματος του αγώνα. Σε όλες τις παραπάνω πράξεις, φαίνεται επομένως ότι πληρούται η ειδική υπόσταση του ά. 132 παρ. 1 του ν. 2725/1999. Όπως μάλιστα θα καταδειχθεί ακολούθως, η περιγραφόμενη ως αξιόποινη συμπεριφορά δεν μπορεί σε κάποιες περιπτώσεις αντικειμενικώς ούτε καν να διακριθεί από μια φυσιολογική διεξαγωγή ενός αθλητικού αγώνα! Μια αντικειμενική υπόσταση της οποίας τα στοιχεία εξαντλούνται στο κατηγορημα **«όποιος παρεμβαίνει με αθέμιτες ενέργειες»** χωρίς καμία περαιτέρω διευκρίνιση σε τί και σε ποιον αφορά η παρέμβαση, και με ποιόν τρόπο αυτή γίνεται, είναι, με μια πρώτη ανάγνωση, **εμφανώς αόριστη και αντισυνταγματική**, αντικείμενη στο ά. 7 του Συντάγματος⁶².

61. <https://www.in.gr/2004/06/23/sports/kamia-ereyna-apo-tin-uefa-gia-to-2-2-soyidias-danias/> αντίστοιχη περίπτωση σε επίπεδο εθνικών ομάδων με αγώνα που είχε αποτέλεσμα 2-2, το οποίο «βόλευε» και τις δυο ομάδες

62. Δημάκης ά. 7 Σ., σε: Σπυρόπουλος/Κοντιάδης/Ξανθόπουλος/Γεραπετρίτης, Το Σύνταγμα, Κατ' Άρθρον Ερμηνεία 2017,

Για την επαλήθευση του συμπεράσματος αυτού ωστόσο, θα πρέπει να εξαντληθεί η δυνατότητα συσταλτικής ερμηνείας της διάταξης, τόσο τελεολογικά, εν όψει του σκοπού της, όσο και ιστορικά, εν όψει της βούλησης του ιστορικού νομοθέτη, όσο και γραμματικά, με αναφορά στο γραμματικό νόημα της διάταξης αλλά όσο και συστηματικά, με επίκληση της διεθνούς σύμβασης *Maggingen/Macolin* του Συμβουλίου της Ευρώπης.

3.2. Τελεολογική/ συστηματική συσταλτική ερμηνεία του ά. 132 παρ. 1. : Η έννοια του «αθλήματος»

Καθώς μια γενική και αόριστη επίκληση στην «καθαρότητα στην διεξαγωγή του εκάστοτε αθλήματος»⁶³ δεν αρκεί για την ποινικοποίηση της «αλλοίωσης» του αποτελέσματος, της μορφής ή της εξέλιξης ενός αγώνα, διαπιστώθηκε ανωτέρω ότι η διάταξη προστατεύει την κανονιστική διάσταση του αθλητισμού, ως βασική έκφραση της γενικής θεσμικής του διάστασης, η οποία προστατεύεται με το ά. 16 παρ. 9 του Συντάγματος. Αυτό επιβεβαιώθηκε και με αναφορά στην έννοια της αξιόποινης χειραγώγησης του αθλητικού αγώνα, κατά το ά. 15 της σύμβασης *Maggingen/Macolin* του Συμβουλίου της Ευρώπης, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4639/2019 από τον Έλληνα νομοθέτη, σύμφωνα με την οποία συστατικό στοιχείο της έννοιας του αθλητικού αγώνα είναι ο *απρόβλεπτος χαρακτήρας* του.

Οι ανωτέρω διαπιστώσεις έχουν σημασία για τη διαμόρφωση της έννοιας της αθλητικής συνάντησης, ως αντικειμένου προστασίας του ά. 132 παρ. 1 του ν. 2725/1999⁶⁴. Προϋποτίθεται δηλαδή η *ύπαρξη εκείνων των κανόνων*, οι οποίοι *κατά τρόπο αθέμιτο παρακάμπτονται*, με αποτέλεσμα να αίρεται μερικώς ή εξ ολοκλήρου ο *απρόβλεπτος χαρακτήρας* της αθλητικής συνάντησης. Καθώς λοιπόν σε επίπεδο ποινικού δικαίου η αρχή *nullum crimen nulla poena sine lege certa* επιτάσσει οι αθλητικοί αυτοί κανόνες όχι απλώς να υπάρχουν, αλλά να είναι και *εκ των προτέρων διατυπωμένοι* κατά τρόπο σαφή και ξεκάθαρο⁶⁵, όλες οι περιπτώσεις εν γένει μη οργανωμένων αθλητικών συναντήσεων, στις οποίες οι κανόνες διεξαγωγής του αθλήματος δεν εφαρμόζονται *κατά τρόπο επίσημο*, δηλαδή *εκ των προτέρων και καθολικά προσδιορισμένο από μια αθλητική ομοσπονδία*, αλλά εναπόκεινται στην βούληση των συμμετεχόντων, τίθενται εξ ορισμού εκτός αντικειμενικής υπόστασης του ά. 132 ν. 2725/1999⁶⁶.

σελ. 172. Μυλωνόπουλος, Ποινικό Δίκαιο Γενικό Μέρος Ι, σελ. 81 επ

63. Greco, GA 2010, 628, *Maiwald*, FS Gössel, σ. 399 επ. (410 επ).

64. Πετρόπουλος 2013, 371 επ.

65. Δημάκης ά. 7 Σ., σε: Σπυρόπουλος/Κοντιιάδης/Ξανθόπουλος/Γεραπετρίτης, Το Σύνταγμα, Κατ' Άρθρον Ερμηνεία 2017, σελ. 172. Μυλωνόπουλος, Ποινικό Δίκαιο Γενικό Μέρος Ι, σελ. 81 επ

66. Πετρόπουλος 2013, 371 επ., βλ. και Παπαδόπουλο, ΠοινΔικ 2009, 1444, 1446

Υπ' αυτήν την έννοια *περιορίζεται τελεολογικά το αντικείμενο της επίδρασης*, δηλαδή η *αθλητική συνάντηση*, η οποία θα πρέπει να λαμβάνει χώρα κατά τρόπον επίσημο. Πρέπει δηλαδή στο πλαίσιο της αθλητικής συνάντησης να ακολουθούνται συγκεκριμένοι κανόνες, προσδιορισμένοι εκ των προτέρων και κατά τρόπο γενικό και δεσμευτικό για όλους τους συμμετέχοντες, από την αρμόδια ομοσπονδία, η οποία επίσης με την σειρά της πρέπει να είναι αναγνωρισμένη. Δεν απαιτείται ωστόσο, σε αντίθεση με την αντίστοιχη γερμανική διάταξη⁶⁷, ο αγώνας να λαμβάνει χώρα ως επαγγελματική δραστηριότητα των μετεχόντων σε αυτόν⁶⁸.

Δεν προστατεύεται έτσι με το ά. 132 του ν. 2725/99 το αθλητικό γεγονός που δεν έχει επίσημο χαρακτήρα, αλλά εντάσσεται στο πλαίσιο του λεγόμενου *μαζικού αθλητισμού*, όπως ένας ανεπίσημος «μαραθώνιος», ή «ημιμαραθώνιος», ένας «κολυμβητικός διάπλους», μια ποδοσφαιρική συνάντηση μεταξύ φίλων, κ.ο.κ, καθώς σε αυτές τις περιπτώσεις η θέσπιση και εφαρμογή των κανόνων, οι οποίοι θίγονται από την πράξη της αθέμιτης παρέμβασης, δεν εξαρτάται από κάποια αθλητική ομοσπονδία, αλλά από τους ίδιους τους συμμετέχοντες στο (ανεπίσημο διεξαγόμενο) άθλημα. Κατά τον ίδιον τρόπο δεν προστατεύεται με το ά. 132 του ν. 2725/1999 και η ανεπίσημη «φιλική συνάντηση» προετοιμασίας μεταξύ διαφορετικών ομάδων, η οποία λ.χ. θα λάβει χώρα στο αθλητικό προπονητικό κέντρο «κεκλεισμένων των θυρών» ή και το γνωστό στο ποδόσφαιρο «οικογενειακό διπλό» στο πλαίσιο προετοιμασίας μιας ομάδας, μεταξύ δηλαδή παικτών της ίδιας ομάδας. Στις περιπτώσεις αυτές «δεν ελλείπει απλώς η κοινωνική αναγκαιότητα προστασίας της ορθής εφαρμογής τέτοιων κανόνων μέσω του ποινικού δικαίου»⁶⁹, αλλά κι αυτή ακόμα η δυνατότητα συγκεκριμένου προσδιορισμού τους ως αθλητικού αγώνα, ως προϋπόθεσης της ανωτέρω ποινικοποίησης⁷⁰. Αντιθέτως το ά. 132 του ν. 2725/1999 εφαρμόζεται σε (εσωτερικούς ή διεθνείς) φιλικούς αγώνες με επίσημο χαρακτήρα.

Τελικώς είναι απαραίτητο, ο αθλητικός αγώνας, του οποίου η μορφή, εξέλιξη ή το αποτέλεσμα επηρεάζονται με την «παρέμβαση μέσω αθέμιτων ενεργειών», να διεξάγεται κατά τρόπον επίσημο, δηλαδή υπό την αιγίδα μιας ομοσπονδίας, αναγνωρισμένης από την γ.γ.α., με κανόνες εκ των προτέρων προσδιορισμένους, και δεσμευτικούς για τους συμμετέχοντες στον αγώνα⁷¹. Με αντίστοιχο τρόπο, με αναφορά δηλαδή στην εκ των προτέρων *κανονιστική του αναγνώριση*, προσδιορίζεται εξάλλου συστατικά- συστηματικά η έννοια του αθλητικού αγώνα και στο ά.

67. Παρασκευοπούλου-Κόλλια, ΤΑοC Μάιος 2018, υπό II.

68. Έτσι και ο Μαυρομάτης, Αθλητικά Εγκλήματα, σ. 375.

69. Κατά το γενικό κριτήριο δυνατότητας εγκληματοποίησης μιας συμπεριφοράς, βλ. Μυλωνοπουλο, Ποινικό Δίκαιο Γενικό Μέρος I, σελ. 10 επ.

70. Πετρόπουλος 2013, 372

71. Ο κατάλογος των ομοσπονδιών τηρείται υπ' αυτήν την έννοια στην γενική γραμματεία αθλητισμού <https://gga.gov.gr/epopteyomenoi-foreis/omospondies>

3 της σύμβασης *Magglingen/Macolin* του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η εν λόγω συστατική ερμηνεία της έννοιας του αθλητικού αγώνα πράγματι περιορίζει το αντικείμενο εφαρμογής του ά. 132 του ν. 2725/1999, ωστόσο ο περιορισμός αυτός *δεν είναι αρκετός* για να καταστήσει την εν λόγω ειδική υπόσταση *lex certa*, καθώς δεν αναφέρεται στην *ίδια την περιγραφόμενη στον νόμο συμπεριφορά*, αλλά στο αντικείμενο αυτής, όπως αυτό συνάγεται εκ του αναφερόμενου στην διάταξη υποκειμενικού στοιχείου του αδίκου.

3.3. Τελεολογική/ ιστορική συστατική ερμηνεία του ά. 132 παρ. 1.: Η παρέμβαση ως «προσυνεννόηση»

Μια ιστορική/ συστατική ερμηνεία του ά. 132 παρ. 1 του ν. 2725/1999 θα μπορούσε εξάλλου να επιχειρηθεί με αναφορά στην αιτιολογική έκθεση της διάταξης, με την οποία εγκληματοποιήθηκε η εν λόγω συμπεριφορά, δηλαδή το ά. 13 του ν. 4049/2012. Παρατηρείται τότε ότι η αιτιολογική έκθεση, αναφερόμενη στο ά. 132 παρ. 1 του ν. 2725/99 διευκρινίζει ότι με την διάταξη αυτή *ανάγεται σε αυτοτελές έγκλημα αυτή καθεαυτή η με οποιονδήποτε τρόπο επιχειρούμενη προσυνεννόηση, που επιχειρείται με σκοπό την αλλοίωση του αποτελέσματος ενός αγώνα αλλά και αυτής της μορφής ή της εξέλιξής του*. Επομένως ο Νομοθέτης φαίνεται ότι δεν ήθελε να εγκληματοποιήσει *«κάθε παρέμβαση με αθέμιτες ενέργειες»* αλλά μόνον εκείνη που λαμβάνει χώρα *μέσω «προσυνεννόησης»*. Αυτό μάλιστα προκύπτει και τελεολογικά/συστηματικά από τον τίτλο του ά. 13 του ν. 4049/12, με το οποίο αντικαταστάθηκε εν συνόλω το ά. 132 του ν. 2725/99⁷².

Γλωσσικά- νοηματικά η *προσυνεννόηση* εμπεριέχει την *συνεννόηση*, δηλαδή την συμφωνία προς ένα κοινά επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, κατόπιν μιας λεκτικής επικοινωνίας *τουλάχιστον δυο ατόμων*. Στον πυρήνα δε της έννοιας της συνεννόησης βρίσκεται η *συμφωνία* των μερών. Ειδικότερα ως προσυνεννόηση προσδιορίζεται *«η ενέργεια ή το αποτέλεσμα του προσυνεννοούμαι, η συνεννόηση που γίνεται από πριν»*. Αντιστοίχως στην έννοια της συνεννόησης εντάσσεται η *«συζήτηση, ανταλλαγή απόψεων για να αποφασιστεί κάτι»*, *«η κατάσταση που δημιουργείται ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα άτομα όταν αυτά έχουν τις ίδιες ιδέες, απόψεις ή αντιλήψεις ή όταν ο καθένας προσπαθεί να καταλάβει και να δεχτεί τις διαφορετικές αντιλήψεις του άλλου»*, *«η δυνατότητα ακουστικής επικοινωνίας»*, ή και *«η δυνατότητα επικοινωνίας με τη χρήση του λόγου ή άλλου εκφραστικού μέσου»*⁷³.

72. Βλ. και *Μυλωνόπουλο*, Τιμ.Τόμ Κουράκη, σελ. 844 επ.

73. Λεξικό «της κοινής νεοελληνικής», Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη) Θεσσαλονίκη 1998.

Νοηματικά αλλά και με αναφορά στην αιτιολογική έκθεση⁷⁴, προκύπτει ότι προσυεννοήση σίγουρα μπορεί λαμβάνει χώρα μεταξύ των αντιπάλων πλευρών χωρίς αποκόμιση άμεσου ωφελήματος. Σε αυτήν την εν στενή εννοία «προσυεννόηση» η ωφελούμενη ομάδα θα έχει εγγράψει «χρέος» στην ομάδα που την «ευεργέτησε», το οποίο θα «εξοφλήσει» σε αντίστοιχη περίπτωση στο μέλλον. Από την σχετική συζήτηση στην Βουλή προκύπτει ότι αυτή η στενή έννοια της προσυεννόησης, η οποία αναφέρεται σε στελέχη, παράγοντες, παίκτες των αντιπάλων ομάδων, που θα «προσυεννοούνται» «στήνοντας» τον αγώνα, χωρίς την ύπαρξη συγκεκριμένης αντιπαροχής, στο πλαίσιο δηλαδή μιας ιδιότυπης «καλλιέργειας κλίματος» και χωρίς την αποκόμιση συγκεκριμένου ωφελήματος, ήταν γνωστή στον νομοθέτη, και αυτήν ήθελε να αντιμετωπίσει, διότι αυτή δεν μπορούσε να υπαχθεί στο πλαίσιο του προγενέστερου ά. 132 του ν. 2725/1999⁷⁵.

Ωστόσο από την αιτιολογική έκθεση δεν προκύπτει ότι ο νομοθέτης ήθελε να περιοριστεί μόνον σε αυτού του είδους την προσυεννόηση, μεταξύ των αντιπάλων πλευρών, αλλά πιθανότατα ήθελε να καλύψει και κάθε άλλη μορφή προσυεννόησης η οποία να έχει αντίκτυπο στους αμέσως συμμετέχοντες στον αγώνα, δηλαδή τους παίκτες, τους προπονητές ή τους διαιτητές ή και γενικώς οποιονδήποτε έχει δικαίωμα συμμετοχής στον αθλητικό αγώνα ή μπορεί, δια της θεσμικά προβλεπόμενης συμπεριφοράς του να επηρεάσει τον αγώνα. Αυτό επίσης αποτυπώνεται στα πρακτικά της συζήτησης στην Βουλή⁷⁶.

Έχει πάντως μίαν αξία για τον ακριβέστερο προσδιορισμό της αντικειμενικής υπόστασης, ότι για να υπάρχει παρέμβαση μέσω «προσυεννόησης», η προσυεννοήση θα πρέπει να κατατείνει στον επηρεασμό της μορφής, της εξέλιξης ή του αποτελέσματος του αγώνα. Επομένως θα πρέπει να λαμβάνει χώρα με σκοπό είτε την διαμόρφωση της συμπεριφοράς των μετεχόντων στον αγώνα, δηλαδή των παικτών, των προπονητών, όπου αυτοί έχουν τέτοια δυνατότητα, των διαιτητών κ.ο.κ, είτε την διαμόρφωση των συνθηκών του αγώνα, λ.χ. με επίδραση στα τέρματα του γηπέδου μπάσκετ, στο χορτάρι του αγωνιστικού χώρου, στο παρκέ του γηπέδου μπάσκετ, στο ρόπαλο του κρίκετ κ.ο.κ. Επίσης έχει μίαν αξία ότι για να πρόκειται για «προ»- συεννόηση αυτή θα πρέπει να λαμβάνει χώρα πριν τον αγώνα, στου οποίου τον επηρεασμό να αποσκοπεί⁷⁷.

74. Αιτ. Έκθ. στο ά. 13 του ν. 4049/12

75. Βλ. πρακτικά Βουλής ΠΔ' 14.02.2012, 5400 ομιλητής Πλεόρης, «... πλέον έχουμε φύγει από το στάδιο που ήταν οι αγώνες εξυπηρέτησης. Λόγου χάρη, μία ομάδα είχε φιλικές σχέσεις με την άλλη και εξυπηρετούσε, προκειμένου να πάρει μερικούς βαθμούς...»

76. Ομιλία Υπουργού Γερουλάνου πρακτικά Βουλής ΠΔ' 14.02.2012, 5394 «Το ίδιο ισχύει και για τους στημένους αγώνες. Παλιά θεωρούσαμε ότι ένας στημένος αγώνας ήταν μία συμφωνία ενός ιδιοκτήτη μ' έναν διαιτητή. Εδώ τώρα μιλάμε για ολόκληρα δίκτυα, τα οποία κερδοσκοπούν μέσω του ποδοσφαίρου με τους χειρότερους δυνατούς τρόπους»

77. Μυλωνόπουλος, ΤιμΤόμ Κουράκη, σελ. 844 επ.

Από την άλλη πλευρά προσυεννόηση δεν νοείται, όταν η παρέμβαση στην εξέλιξη, μορφή, αποτέλεσμα του αγώνα γίνεται *μόνον από έναν δράστη*, λ.χ. από έναν φίλαθλο που αποφασίζει να πετάξει μια κροτίδα, προκειμένου να διακόψει τον αγώνα διότι θέλει να διαμαρτυρηθεί στην διοίκηση της ομάδας του, με αποτέλεσμα να τραυματίσει τον παίκτη της αντίπαλης ομάδας, και ο αγώνας να διακοπεί, ή από έναν φίλαθλο που «πριονίζει» τα δοκάρια του ποδοσφαιρικού τέρματος, ή την «στεφάνη» της μπασκέτας, προκειμένου να διακόψει τον αγώνα, πράγμα που γίνεται. Το ίδιο όμως θα συμβαίνει και στην περίπτωση του ενός παίκτη, ο οποίος θέλοντας να «λύσει» το συμβόλαιό του με την ομάδα του, αποφασίζει *αυτοβούλως* και χωρίς να συνηνοηθεί με κανέναν να σημειώσει «αυτογκόλ», προκειμένου η ομάδα του «να πέσει κατηγορία».

Επίσης *προσυεννόηση* δεν θα νοείται και όταν ένας από τους δυο *εξαναγκάζει* τον άλλον να «παρέμβει» *υπό την απειλή* λ.χ. φόνου μέλους της οικογενείας του, με σκοπό την αθέμιτη επιρροή της εξέλιξης, του αποτελέσματος, ή και της μορφής του αγώνα, διότι τότε ελλείπει η «συνηνόηση» και υπάρχει *εξαναγκασμός*⁷⁸. Φαίνεται δηλαδή ότι για να υπάρξει *συνηνόηση*, και επομένως και «προ-συνηνόηση» απαιτούνται *περισσότεροι του ενός* δράστες, ενώ εκτός της έννοιας φαίνεται να βρίσκονται περιπτώσεις, στις οποίες η συνηνόηση δεν είναι αποτέλεσμα ελεύθερης βούλησης.

Από τα ανωτέρω παραδείγματα γίνεται ωστόσο αντιληπτό, ότι η έννοια της «προσυνηνόησης», ως η μόνη ειδικότερη περίπτωση «παρέμβασης» που πληροί την ειδική υπόσταση του ά. 132 παρ. 1 του ν. 2725/1999, περιστελλεί τις αξιόποινες πράξεις «παρέμβασης» σε βαθμό *πολύ μεγαλύτερο* από τον αντικειμενικά (γλωσσικά/ νοηματικά) ανεκτό⁷⁹. Εκφεύγει τότε κανείς των ορίων της συσταλτικής ερμηνείας και διαβαίνει το κατώφλι της απαγορευμένης νομοθέτησης. Γι αυτό και τελικώς, ανατρέχοντας κανείς στην αιτιολογική έκθεση του ά. 13 του ν. 4049/2012, με το οποίον εισήχθη το ά. 132 παρ. 1 του ν. 2725/1999 στην σημερινή ειδική υπόσταση, *επιβεβαιώνει την αρχικώς διαπιστωθείσα αντίθεση* του ά. 132 παρ. 1 στο ά. 7 Σ. Αποκομίζει δηλαδή κανείς την εντύπωση ότι άλλη αξιόποινη πράξη περιγράφεται στην αντικειμενική υπόσταση, και άλλη αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση!

3.4. Τελεολογικός περιορισμός του ά. 132 παρ. 1. : Το «αθέμιτο» της προσυεννόησης

Περαιτέρω οι ενέργειες, με τις οποίες λαμβάνει χώρα η παρέμβαση με σκοπό την επιρροή στην μορφή, την εξέλιξη ή το αποτέλεσμα του αγώνα, θα πρέπει να είναι «αθέμιτες». Η έννοια του

78. Παράδειγμα που όμως χρησιμοποιεί ο Μυλωνόπουλος σε ΤιμΤόμΚουράκη, σελ. 844 επ

79. Μάλιστα αυτό φαίνεται να επιβεβαιώνεται και συστηματικώς, από την στιγμή που η υποχρέωση ποινικοποίησης της χειραγώγησης του αθλητικού αγώνα, όπως αυτή περιγράφεται στο ά. 15 της σύμβασης Magglingen/Macolin του Συμβουλίου της Ευρώπης, καλύπτει και την χειραγώγηση που είναι αποτέλεσμα όχι μόνον πράξης «διαφθοράς», αλλά και που ενέχει και στοιχεία εξαναγκασμού και απάτης. Έτσι δεν

«αθέμιτου» είναι γνωστή από διάφορες διατάξεις του ειδικού μέρους του ΠΚ, ερμηνεύεται συνήθως ως «άνευ δικαιώματος», και μέσω αυτής περιγράφεται ειδικό στοιχείο του αδικού που συμπροσδιορίζει την ειδική υπόσταση⁸⁰. Όπως ορθώς παρατηρείται⁸¹, δεν πρόκειται για ανοικτό- αξιολογικό⁸², αλλά για «το πλέον κλειστό»⁸³ στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης, το αποκαλούμενο και στοιχείο *συνολικής αξιολόγησης της πράξης*⁸⁴. Η έννοια του «με αθέμιτες ενέργειες» δεν περιγράφει δηλαδή απλά στοιχείο αντικειμενικής υπόστασης αλλά γίνεται αντιληπτή ως «με ουσιαστικά άδικο τρόπο», επιτάσσοντας μέσω αυτής μια *συνολική αξιολόγηση της πράξης ως ουσιαστικά άδικης*. Αυτή εν προκειμένω λαμβάνει χώρα με αναφορά στους κανόνες διεξαγωγής του συγκεκριμένου αθλήματος⁸⁵ αλλά και στις συνθήκες διεξαγωγής του συγκεκριμένου αθλητικού αγώνα.

Έτσι λ.χ. σκοπός στο ποδόσφαιρο είναι η επίτευξη τερμάτων στην αντίπαλη εστία, με σεβασμό στους περαιτέρω κανόνες που ρυθμίζουν την κυκλοφορία της μπάλας, το οφσάιντ, το φάουλ, το κόρνερ κ.λπ.⁸⁶ Ο παράγοντας της ομάδας, ο οποίος θα υποσχεθεί «πριμ νίκης» στην ομάδα του, δίνοντας έτσι στην ομάδα ένα ακόμα κίνητρο για να κερδίσει, να αγωνιστεί δηλαδή *σύμφωνα προς τον σκοπό του αθλήματος, δεν επηρεάζει κατά τρόπον αθέμιτο* την εξέλιξη, την μορφή ή το αποτέλεσμα του αγώνα. Το ίδιο όμως συμβαίνει και με τον παράγοντα λ.χ. μιας τρίτης ομάδας, ο οποίος έχει συμφέρον, μια από τις δυο ομάδες να κερδίσει, και *υπόσχεται σε αυτήν «πριμ νίκης»*. Εξάλλου δεν αποτελεί παρέμβαση με «αθέμιτες» ενέργειες η επιλογή λ.χ. αναπληρωματικών παικτών σε έναν αδιάφορο αγώνα από τον προπονητή, προκειμένου να «δώσει ευκαιρίες» σε νεώτερους παίκτες, ή προκειμένου να «ξεκουράσει» βασικούς παίκτες, από την στιγμή που η επιλογή ενδεκάδας και ο τρόπος παιχνιδιού είναι «προνόμιο» του προπονητή σύμφωνα με τους κανόνες του αθλήματος. Το ίδιο συμβαίνει και με την επιλογή του «συστήματος» που θα αγωνιστεί η ομάδα, ή με την γενικότερη στρατηγική

Στις περιπτώσεις αυτές δεν νοείται ούτε αθλητικό πειθαρχικό αδίκημα, ούτε ωστόσο και αίρεται ο «απρόβλεπτος» χαρακτήρας του αγώνα. Επομένως δεν είναι δυνατόν και ο αγώνας να

80. Ενδεικτικά Δημάκης, Το έγκλημα του παράνομου πλουτισμού, σε: Η ποινική διαχείριση της δωροδοκίας, δυνατότητες και όρια (6ο συνέδριο ΕΕΠ), 2013, σελ. 247. Μυλωνόπουλος Ποινικό Δίκαιο Ειδικό Μέρος³, σελ. 427, Μοροζίνης, ΠοινΧρ 2018, 652 (υπό III).

81. Roxin Strafrecht AT 14 § 10 πλαγιάρ. 49, Μυλωνόπουλος, Ποινικό Δίκαιο Γενικό Μέρος I, σελ. 289, Μοροζίνης, ό.π.

82. Κοτσαλής, ΠοινΧρ 2000, 97 επ.

83. Roxin Strafrecht AT I⁴ § 10 πλαγιάρ. 49.

84. Roxin Strafrecht AT I⁴ § 10 πλαγιάρ. 49, Μοροζίνης, ΠοινΧρ 2018, 652 (υπό III)

85. Κατ' αντιστοιχία και MūKoStGB/Schreiner StGB § 265d πλαγιάρ. 18, 19, («in wettbewerbswidriger Weise»)

86. Βλ. τους κανόνες του παιχνιδιού όπως προσδιορίζονται από την Ελληνική ποδοσφαιρική Ομοσπονδία https://www.epo.gr/media/files/KATASTATIKO_KANONISMOI/2019_2020/Laws_of_the_game_Digital_2019_2020_GRE.pdf αλλά και, ενδεικτικά, από την παγκόσμια ποδοσφαιρική ομοσπονδία <https://img.fifa.com/image/upload/khhloe2xoiygyna8juxw3.pdf>

θεωρηθεί «χειραγωγημένος». Με άλλα λόγια, κάθε τέτοια «παρέμβαση» δεν είναι δυνατόν να είναι αθέμιτη, διότι *ακολουθεί τους κανόνες διεξαγωγής του αθλήματος*. Ωστόσο το «πριμ ήττας» αποτελεί ξεκάθαρη παρέμβαση στην διενέργεια την μορφή και το αποτέλεσμα του αγώνα, και μάλιστα παρέμβαση με την έννοια τουλάχιστον της παρ. 3 του ά. 132 του ν. 2725/99, δηλαδή της ειδικής περίπτωσης της αθλητικής ενεργητικής δωροδοκίας.

Σε προηγούμενη παρουσίαση των διατάξεων του ά. 132 του ν. 2725/99 είχα υποστηρίξει ότι το «αθέμιτο» της παρέμβασης προϋποθέτει ότι ο *δράστης* πρέπει να *δεσμεύεται* από τους κανόνες του αθλήματος, βάσει των οποίων επηρεάζεται η μορφή, εξέλιξη, ή το αποτέλεσμα του αγώνα⁸⁷. Εξ αυτού συνήγαγα το συμπέρασμα ότι ο δράστης πρέπει να έχει «ενδοαθλητικό» στάτους, διότι μόνον τότε νοείται τέτοια δέσμευση. Προς τούτο φαίνεται να συνηγορεί και η παρ. 7 του ά. 132 του ν. 2725/99, κατά την οποία *στα αδικήματα των παραγράφων 1 έως 4 επιβάλλεται και πειθαρχική ποινή για παράβαση του φιλάθλου πνεύματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 130, ύστερα από παραπομπή της οικείας ομοσπονδίας στην Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος*⁸⁸. Αυτό σημαίνει ότι οι δράστες των αδικημάτων δεσμεύονται από το «πειθαρχικό» δίκαιο της οικείας ομοσπονδίας, επομένως έχουν «ενδοαθλητικό» στάτους. Διέκρινα τότε μεταξύ *αμέσως* και *εμμέσως* παρεμβαίνοντος, διαπιστώνοντας ότι υποκείμενο του εγκλήματος μπορεί να είναι μόνον ο *αμέσως* παρεμβαίνων, που έχει ενδοαθλητικό στάτους, διότι μόνον αυτός δεσμεύεται από το πειθαρχικό δίκαιο της οικείας ομοσπονδίας.

Μια προσεκτικότερη ματιά φανερώνει ωστόσο ότι ο αθέμιτος χαρακτήρας των ενεργειών πράγματι νοηματοδοτεί το άδικο της πράξης με αναφορά στους κανόνες διεξαγωγής του αθλήματος, *χωρίς όμως απαραίτητα να περιορίζει τον κύκλο των προσώπων* προσδίδοντας λ.χ. σε αυτά μια «ιδιότητα» οιονεί εγγυητή. Κατά συνέπεια είναι ορθή η άποψη που προσδιορίζει το αδίκημα *ως κοινό* και όχι ιδιαίτερο⁸⁹. Εξάλλου η παρ. 7 θα εφαρμόζεται πράγματι σε όσους έχουν ενδοαθλητικό στάτους και συμμετείχαν στην πράξη που κατέτεινε στον επηρεασμό του αποτελέσματος. Ωστόσο, καθώς φαίνεται από το ά. 130 του ν. 2725/99, και η ίδια η παρ. 7 εφαρμόζεται ακόμα και στους θεατές μιας αθλητικής συνάντησης, οι οποίοι δεν μπορούν να έχουν τέτοιο στάτους.

Τελικώς η έννοια του «αθέμιτου» χαρακτήρα των ενεργειών, μέσω των οποίων επιχειρείται η παρέμβαση στον αγώνα, δεν περιορίζει την ειδική υπόσταση του ά. 132 παρ. 1 το ν. 2725/1999 κατά τρόπο που να την καθιστά *lex certa*. Ειδικότερα, το στοιχείο του «αθέμιτου» των ενε-

87. Πετρόπουλος 2013, 374 επ.

88. Πλέον γνωστή ως «Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος, Ηθικής και Δεοντολογίας».

89. Μιλωνόπουλος σε ΤιμΤόμΚουράκη, σελ. 844 επ

γειών ως ειδικό στοιχείο του αδικού⁹⁰, δεν είναι αρκετό για να καταστήσει την διάταξη *lex certa*, ακριβώς διότι νοηματοδοτείται «συνολικώς» από τις συγκεκριμένες συνθήκες τέλεσης της πράξης και επομένως φαίνεται να είναι απρόσφορο να περιορίσει εκ των προτέρων και κατά τρόπον γενικό την ειδική υπόσταση του ά. 132 παρ. 1 του ν. 2725/1999. Πάντως η διάκριση μεταξύ αμέσως και εμμέσως παρεμβαίνοντος έχει μια πρακτική αξία ως προς τον τρόπο, με τον οποίον λαμβάνει χώρα η επιρροή στο αποτέλεσμα, την μορφή ή την εξέλιξη του αγώνα, καθώς τον αγώνα επηρεάζουν άμεσα μόνον όσοι συμμετέχουν σε αυτόν. Αυτό θα γίνει ακολούθως αντιληπτό, κατά την εξέταση του «δυναμικού» επιρροής της παρέμβασης στον αγώνα.

3.5. Τελεολογικός περιορισμός του ά. 132 παρ. 1 του ν. 2725/99 : Το «δυναμικό επιρροής» της παρέμβασης στον αθλητικό αγώνα.

Διαπιστώθηκε ανωτέρω ότι το αδίκημα του α. 132 παρ. 1 του ν. 2725/19 έχει τον χαρακτήρα του εγκλήματος διακινδύνευσης, στην ειδική υπόσταση του οποίου περιγράφεται ως υποκειμενικό στοιχείο του αδικού η επιρροή στην εξέλιξη, την μορφή ή το αποτέλεσμα του αγώνα. Πρόκειται δε για αδίκημα με *υπερχειλή υποκειμενική υπόσταση*, και ειδικότερα για αδίκημα «σκοπού», καθώς αυτός ο περαιτέρω σκοπός δεν φαίνεται να επικαλύπτει στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης. Στην πραγματικότητα ωστόσο, όπως ορθώς έχει επισημανθεί, τα αδικήματα σκοπού ως εγκλήματα υπερχειλούς υποκειμενικής υπόστασης προϋποθέτουν ως άγραφο στοιχείο της αντικειμενικής τους υπόστασης *μια εκ των προτέρων διαπιστούμενη αντικειμενική δυνατότητα* πραγματοποίησης του επιδιωκόμενου σκοπού⁹¹. Αυτό το αντικειμενικά διαπιστώσιμο «δυναμικό» επικαλύπτεται από το πρόσθετο στοιχείο της υποκειμενικής υπόστασης. Υπ' αυτήν την έννοια, και αφού πρόκειται για αδίκημα διακινδύνευσης, η παρ. 1 του ά. 132 του ν. 2725/99 εντάσσεται στην κατηγορία των αδικημάτων «προσφορότητας», πρόκειται δηλαδή για αδίκημα *αφηρημένης- συγκεκριμένης* διακινδύνευσης⁹².

Οι ανωτέρω σκέψεις, μεταφερόμενες στην ειδική υπόσταση του ά. 132 παρ. 1 του ν. 2725/1999, προσθέτουν ως «άγραφο» στοιχείο αυτής την *αντικειμενική δυνατότητα της παρέμβασης* με αθέμιτες ενέργειες να επηρεάσει το αποτέλεσμα, την μορφή ή την εξέλιξη του αγώνα. Υπ' αυτήν την έννοια αποκτά σημασία η διάκριση μεταξύ αμέσως και εμμέσως παρεμβαίνοντων, μεταξύ δηλαδή εκείνων που συμμετέχουν στον αγώνα, και μπορούν να τον επηρεάσουν άμεσα δια της συμμετοχής τους σε αυτόν, και σε εκείνους που δεν συμμετέχουν, και μπορούν να τον επηρεάσουν είτε μέσω των αμέσως παρεμβαίνοντων, είτε δια της παρέμβασής τους σε άλλα

90. Μυλωνόπουλος, Ποινικό Δίκαιο Γενικό Μέρος Ι, σελ. 289. Roxin Strafrecht AT I⁴ § 10 πλαγιάρ. 49, Μοροζίνης, ΠοινΧρ 2018, 652 (υπό ΙΙΙ)

91. Χωραφάς, Ποινικό Δίκαιο 1978, σ. 242, Μαγκάκης, Ποινικό Δίκαιο, Διάγραμμα Γενικού Μέρους³, σ. 124

92. Μοροζίνης ΠοινΧρ 2015, 486 επ.

στοιχεία του αγώνα, πέραν των όσων αμέσως συμμετέχουν σε αυτόν. Παρατηρείται τότε ότι για μεν τους μετέχοντες στον αγώνα το αδίκημα θα έχει τον χαρακτήρα του «ατελώς δίπρακτου» εγκλήματος, για δε τους εμμέσως παρεμβαίνοντες, εφόσον η παρέμβαση λαμβάνει χώρα μέσω των μετεχόντων στον αγώνα, το αδίκημα θα είναι «κόλουρο έγκλημα αποτελέσματος»⁹³.

Η δυνατότητα επηρεασμού θα πρέπει να κρίνεται αντικειμενικά, εν όψει ωστόσο του συγκεκριμένου αθλητικού αγώνα. Εξάλλου, όπως ορθώς σημειώνεται, η έννοια της δυνατότητας έχει μόνον δυο τιμές, την θετική και την αρνητική· αντιθέτως η έννοια της πιθανότητας είναι διαβαθμίσιμη και πλειότιμη⁹⁴. Έτσι, με αναφορά και πάλι στο άθλημα του ποδοσφαίρου, η συμφωνία μεταξύ λ.χ. ενός ποδοσφαιριστή και ενός παράγοντα ομάδας, ο πρώτος να «προκαλέσει πέναλτι» εις βάρος της ομάδας του, δεν συνιστά από μόνη της παρέμβαση στον αγώνα. Η αντικειμενική δυνατότητα δράσης πρέπει να κριθεί με βάση τον συγκεκριμένο αγώνα, και προϋποθέτει συμμετοχή του ποδοσφαιριστή στον αγώνα, ώστε εάν λ.χ. μετά την συμφωνία, αλλά πριν τον αγώνα ο ποδοσφαιριστής τραυματιστεί ή αρρωστήσει και δεν αγωνιστεί, να ελλείπει το δυναμικό επηρεασμού της παρέμβασης. Αντιστοίχως μια «συμφωνία» ενός παράγοντα με έναν διαιτητή, η ομάδα του πρώτου να τύχει της ευνοίας του δεύτερου δεν πληροί από μόνη της την ειδική υπόσταση του ά. 132 παρ. 1 του ν. 2725/1999, εάν πρώτα δεν διαπιστωθεί ότι ο διαιτητής πρόκειται να «σφυρίξει» κατά την ποδοσφαιρική ορολογία, τον συγκεκριμένο αγώνα.

Καθώς αντικείμενο επιρροής είναι βασικά στοιχεία ενός συγκεκριμένου αθλητικού αγώνα, η δυνατότητα επιρροής δια των αμέσως παρεμβαίνόντων μπορεί να διαπιστωθεί μόνον μετά την έναρξη του αγώνα, καθώς μόνον τότε διαπιστώνεται η (εξ αρχής ή κατά την διάρκεια του αγώνα) τυχόν συμμετοχή τους στον αγώνα. Μόνη εξάλλου η συμμετοχή του αμέσως παρεμβαίνοντος στον αγώνα δεν καθιστά το αδίκημα «συγκεκριμένης διακινδύνευσης», αλλά το πρώτον θεμελιώνει την δυνατότητα επιρροής του παίκτη στον αγώνα. Έτσι διακρίνει κανείς τις ακόλουθες περιπτώσεις: α) Ο πρόεδρος μιας ομάδας «συμφωνεί» με αμυντικό αντίπαλης ομάδας, ο δεύτερος στον μεταξύ τους αγώνα, ο οποίος θα λάβει χώρα σε τρεις εβδομάδες, να ανατρέψει σκληρά κάποιον παίκτη της ομάδας του πρώτου, ώστε η ομάδα του δεύτερου να χρεωθεί «πέναλτι». β) Ο αμυντικός δεν συμπεριλαμβάνεται καν στην αποστολή της ομάδας γ) Ο αμυντικός είναι «στον πάγκο» και δεν εισέρχεται ποτέ στον αγώνα δ) Ο αμυντικός εισέρχεται τα τελευταία δέκα λεπτά, ωστόσο η αντίπαλη ομάδα δεν κάνει ποτέ καμία επίθεση κι αυτός δεν «ακουμπά» ποτέ μπάλα ε) Ο αμυντικός πραγματοποιεί σκληρό μαρκάρισμα, όπως είχε συμφωνηθεί, το οποίο όμως ο διαιτητής εσφαλμένα δεν καταλογίζει ως πέναλτι, και ο αγώνας συνεχίζεται κανονικά.

93. Roxin, Strafrecht AT I⁴, § 10, πλαγιάρ. 84.

94. Λίβος, ΤιμΤόμ Ανδρουλάκη 1049 επ..

Από τις ανωτέρω περιπτώσεις στις α-γ δεν υπάρχει καν αντικειμενική δυνατότητα επιρροής στον συγκεκριμένο αγώνα από πλευράς του αμυντικού. Επομένως μόνη η προγενέστερη συνεννόηση προέδρου και παίκτη δεν συνιστά καν «παρέμβαση» με την έννοια του ά. 132 παρ. 1 του ν. 2725/99, καθώς ελλείπει η αντικειμενική δυνατότητα αυτής να οδηγήσει στην επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, όταν δεν είναι σίγουρο το ποιος θα αγωνιστεί⁹⁵. Στην περίπτωση δ) ωστόσο, μετά την έλευση του παίκτη στον αγώνα, η αντικειμενική δυνατότητα αθέμιτης παρέμβασής του υφίσταται, ακόμα και εάν δεν «ακουμπά» την μπάλα. Τέλος στην περίπτωση ε) η δυνατότητά του αυτή μετουσιώνεται σε πράξη, με την δημιουργία συγκεκριμένου κινδύνου επίδρασης στον αθλητικό αγώνα, ο οποίος τελικώς δεν επιβεβαιώνεται. Στις περιπτώσεις δ) και ε) υφίσταται δυνατότητα επιρροής, ανεξαρτήτως εάν αυτή επιβεβαιώνεται ή όχι.

Επομένως εκ του υποκειμενικού στοιχείου του αδικού συνάγεται ως αντικειμενικό μέγεθος, εντασσόμενο στην αντικειμενική υπόσταση του ά. 132 παρ. 1 του ν. 2725/99 η «δυνατότητα» της επίδρασης της συμπεριφοράς του δράστη στον αθλητικό αγώνα. Περιορίζεται έτσι η αντικειμενική υπόσταση και αποκλείεται η εφαρμογή του αδικήματος, όταν υπάρχει «παρέμβαση» ή «συνεννόηση», η οποία ωστόσο είναι βέβαιο ότι δεν επιδρά ακόμα στον αγώνα. Στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει καν «παρέμβαση» με το νόημα του νόμου, καθώς δεν υπάρχει ακόμα αθλητικός αγώνας.

Τελικώς ωστόσο, μόνον ο ανωτέρω περιορισμός, ο προερχόμενος εκ της φύσης του αδικήματος ως εγκλήματος σκοπού, αφηρημένης- συγκεκριμένης διακινδύνευσης, και πάλι δεν αρκεί για να καταστήσει το ά. 132 παρ. 1 του ν. 2725/1999 *lex certa*. Ο λόγος είναι το ευρύτατο περιεχόμενο του αντικειμένου της επιρροής της παρέμβασης στον αθλητικό αγώνα, ως παρέμβαση στην εξέλιξη, τη μορφή ή το αποτέλεσμα του αγώνα αυτού. Ενώ δηλαδή το «αποτέλεσμα» ενός αγώνα, στο οποίο μόνον κατέτεινε η αξιόποινη συμπεριφορά στο πλαίσιο της προγενέστερης μορφής του ά. 132 του ν. 2725/1999, εξαρτάται από τους κανόνες του αθλήματος, και μπορεί να είναι συγκεκριμένο, λ.χ. νίκη, ήττα, ισοπαλία, ώστε να μην είναι κάθε παρέμβαση πρόσφορη να το επιφέρει, ωστόσο η εξέλιξη και η μορφή του αγώνα καλύπτουν κάθε στοιχείο της αθλητικής δραστηριότητας, ανεξαρτήτως του εάν αυτό επιδρά ουσιωδώς στον «απρόβλεπτο» χαρακτήρα (και επομένως και στην «καθαρότητα») της αθλητικής συνάντησης⁹⁶! Έτσι ωστόσο θα υπάρχουν

95. Κατά τον Μαγκάκη Ποινικό Δίκαιο, Διάγραμμα Γενικού Μέρους³ θα πρόκειται στις περιπτώσεις αυτές το πολύ για απρόσφορη απόπειρα. Ωστόσο, πέραν της κατάργησης του ά. 43 ΠΚ, εν προκειμένω δεν ελλείπει μόνον μια αντικειμενική δυνατότητα προσβολής του εννόμου αγαθού, αλλά, κυρίως, «το ειδικό εκείνο αντικοινωνικό βάρος» που να δικαιολογεί και το κάθε μορφής αξιόποινο της συμπεριφοράς. Επομένως η πράξη θα πρέπει εξ αρχής να μείνει ατιμώρητη.

96. Βλ. σχετικά τον ορισμό της «Χειραγώγησης αθλητικών αγώνων» στο ά. 3 παρ. 4 της σύμβασης Magglingen/Macolin του Συμβουλίου της Ευρώπης (κυρωθείσης με τον ν. 4639/2019), κατά την οποία ως τέτοια νοείται μια σκόπιμη συμφωνία, δια πράξεως ή παραλείψεως που στοχεύει στην αθέμιτη αλλοίωση του αποτελέσματος ή της εξέλιξης του αθλητικού αγώνα με σκοπό να άρει εν όλω ή εν μέρει την απρόβλεπτη φύση του προαναφερθέντος αθλητικού αγώνα με σκοπό την απόκτηση αδικαιολόγητου πλεονεκτήματος για τον ίδιο ή για άλλους.

περιπτώσεις στις οποίες μια απλή συμμετοχή σε αθλητικό αγώνα δεν θα διακρίνεται από μια παρέμβαση με την έννοια του ά. 132 παρ. 1 του ν. 2725/99. Αυτό θα γίνει καλύτερα κατανοητό κατά την εξέταση της κακουργηματικής παρέμβασης σε αθλητικό αγώνα, η οποία επηρεάζει την εξέλιξη, τη μορφή ή το αποτέλεσμα αυτού, όπως ορίζεται στην παρ. 4 του ά. 132 του ν. 2725/99 και καταστρώνεται ως έγκλημα αποτελέσματος.

3.6. Ενδιάμεσο συμπέρασμα: Η αντίθεση του ά. 132 παρ. 1 του ν. 2725/99 στο ά. 7 του Συντάγματος

Συμπερασματικά μια αντικειμενική υπόσταση που έχει την μορφή «*όποιος παρεμβαίνει με αθέμιτες ενέργειες*» είναι εμφανώς αντισυνταγματική ως αντίθετη στο ά. 7 του Συντάγματος. Αυτό επιβεβαιώθηκε εν προκειμένω και δια της «επαληθεύσεως». Εξαντλήθηκε δηλαδή κάθε δυνατότητα συσταλτικής ερμηνείας της διάταξης, αλλά και νοηματοδότησης της περιγραφόμενης ως αξιόποινης συμπεριφοράς, κατά τρόπον σύμφωνο με την αιτιολογική έκθεση του νόμου, το διεθνές δίκαιο, και την βούληση του ιστορικού νομοθέτη. Διαπιστώθηκε ότι:

- Η παρέμβαση δεν μπορεί να ερμηνευτεί αποκλειστικά ως «προσυνεννόηση», όπως φαίνεται να ήθελε ο ιστορικός νομοθέτης, διότι το νόημα των δυο εννοιών είναι ουσιωδώς διαφορετικό. Επομένως μια τέτοια ερμηνεία θα συνιστά «νομοθέτηση» και όχι εφαρμογή του νόμου, ακόμα και παρά την κύρωση της σύμβασης Magglingen/Macolin με τον ν. 4639/2019, η οποία αντιλαμβάνεται στην έννοια της χειραγώγησης του αγώνα ως «συμφωνία» προς τούτο (ά. 3 παρ. 4 της Σύμβασης).

Πάντως εάν η «παρέμβαση» γίνει δεκτή ως «προσυνεννόηση», τότε θα αφορά σε επίδραση σε μελλοντικό, και όχι σε τετελεσμένο αθλητικό γεγονός. Επίσης δεν θα αφορά σε περιπτώσεις μονομερών ενεργειών, ούτε και σε περιπτώσεις εξαναγκασμού σε επιρροή του αθλητικού γεγονότος, διότι θα ελλείπει ο συναινετικός χαρακτήρας της πράξης.

- Ο αθέμιτος χαρακτήρας της επιρροής, ως ειδικό στοιχείο του αδικού του ά. 132 του ν. 2725/1999 δεν μπορεί να περιορίσει αποτελεσματικά την αντικειμενική υπόσταση της διάταξης, από την στιγμή που αναφέρεται στο αποτέλεσμα, την μορφή και την εξέλιξη του αθλητικού αγώνα, δηλαδή σε στοιχεία υποκειμενικής υπόστασης.

Πάντως μέσω του ειδικού αυτού στοιχείου του αδικού αποκλείονται από την αντικειμενική υπόσταση εκείνες οι πράξεις, οι οποίες επιτρέπονται κατά τους κανόνες διενέργειας του αθλήματος. Δεν είναι λ.χ. αθέμιτο το πριμ νίκης, εφόσον στόχος στο άθλημα είναι η νίκη, ούτε λ.χ. και η επιλογή μιας ομάδας αναπληρωματικών από τον προπονητή, ο οποίος έχει δικαίωμα να επιλέξει τους παίκτες που αυτός θέλει.

- Η αντικειμενική δυνατότητα επίδρασης της «παρέμβασης» του δράστη στην μορφή, την εξέλιξη ή το αποτέλεσμα του αγώνα θα πρέπει να αιτιολογείται με αναφορά στον συγκεκριμένο αθλητικό αγώνα. Παρατηρείται τότε ότι πέραν του «αποτελέσματος» του αγώνα, η «μορφή» και η «εξέλιξη»

αυτού καλύπτουν κάθε στοιχείο της αθλητικής δραστηριότητας, ανεξαρτήτως του εάν πρόκειται για στοιχείο που «ακυρώνει» τον απρόβλεπτο χαρακτήρα του αγώνα, η όχι⁹⁷.

Πάντως εφόσον πρόκειται για παρέμβαση μέσω συμμετεχόντων στον αγώνα, αυτή νοείται μόνον μετά την έναρξη του αγώνα, διότι μόνον τότε βεβαιώνεται η συμμετοχή του αμέσως παρεμβαίνοντος στον αγώνα και επομένως και η δυνατότητά του να παρέμβει σε αυτόν.

Κατόπιν τούτων η παρ. 1 του ά. 132 του ν. 2725/99 δεν πληροί της προϋποθέσεις της ποινικής lex certa

4. Η ακουρηματική παρέμβαση με αθέμιτες ενέργειες ά. 132 παρ. 4 του ν. 2725/99

Το ανωτέρω συμπέρασμα επιβεβαιώνεται (εκ του ελάσσονος στο μείζον) πολύ περισσότερο στην περίπτωση της κακουρηματικής μορφής της παρέμβασης με αθέμιτες ενέργειες, όπως αυτή περιγράφεται στην παρ. 4 του ά. 132 του ν. 2725/99. Ειδικότερα, από τον συνδυασμό των παρ. 1, 4 του ά. 132 του ν. 2725/1999 προκύπτει ότι η κακουρηματική ειδική υπόσταση της παρέμβασης στον αθλητικό αγώνα τυποποιείται ως γνήσιο πολύτροπο έγκλημα (υπαλλακτικώς μεικτό), ως ακολούθως:

Όποιος παρεμβαίνοντας με αθέμιτες ενέργειες, επηρεάζει την εξέλιξη, τη μορφή ή το αποτέλεσμα αγώνα οποιουδήποτε ομαδικού ή ατομικού αθλήματος... Όποιος παρεμβαίνοντας με αθέμιτες ενέργειες, αλλοιώνει το αποτέλεσμα του αγώνα, ο οποίος περιλαμβάνεται σε στοιχηματικές δι-οργανώσεις του εσωτερικού ή εξωτερικού... Τιμωρείται (και στις δυο περιπτώσεις) με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών.

4.1. Η κακουρηματική παρέμβαση ως έγκλημα αποτελέσματος – Ο προσδιορισμός του αντικειμενικού αιτιώδους συνδέσμου (ά. 132 παρ. 4 περ. α)

Κατά την παρ. 4 σε συνδυασμό με την παρ. 1 του ά. 132 του β. 2725/1999, προκύπτει ότι το κακούρημα της παρέμβασης σε αθλητικό αγώνα δια της αθέμιτης επιρροής στην μορφή, την εξέλιξη ή το αποτέλεσμα του αγώνα «τυποποιείται» ως έγκλημα αποτελέσματος της πράξης παρέμβασης. Παρατηρείται δηλαδή ότι το αδίκημα «προσφορότητας» σε επίπεδο πλημμελήματος, περιγράφεται πλέον ως έγκλημα βλάβης, σε επίπεδο κακουρηγήματος, με αναφορά στην σχέση μεταξύ συμπεριφοράς και αποτελέσματος. Αντιστοίχως, το δυναμικό διακινδύνευσης σε επίπεδο πλημμελήματος, θα πρέπει να διαπιστώνεται πλέον ως αιτιότητα σε επίπεδο κακουρηγήματος.

97. Βλ. όμως ά. 3 παρ. 4 της σύμβασης Magglingen/Macolin

Ο κακουργηματικός χαρακτήρας του αδικήματος το πρώτον προβλέφθηκε με το ά. 13 του ν. 4049/2012 και εντάσσεται στο πλαίσιο της γενικότερης απόφασης αυστηροποίησης της νομοθεσίας για την τιμώρηση πράξεων χειραγώγησης αθλητικών αγώνων. Στην αιτιολογική έκθεση αναφέρεται ότι *«εξίσου αναγκαίες προς αποτροπή του φαινομένου...»* (της χειραγώγησης αγώνων) *«...κρίνονται στο πλαίσιο αυτό και οι λοιπές προτεινόμενες ρυθμίσεις, με τις οποίες ... ανάγεται σε κακούργημα κάθε πράξη προσυνεννόησης, δωροδοκίας - δωροληψίας, εάν τελικώς επήλθε πράγματι το αποτέλεσμα που επεδίωκε ο υπαίτιος»*. Επομένως η πρόβλεψη του κακουργήματος αιτιολογείται το πρώτον με αναφορά στην *αναγκαιότητα αποτροπής* της πράξης και την περιγραφόμενη ως αυξημένη απαξία της σε σχέση με το πλημμέλημα της παρ. 1 του ά. 132 του ν. 2725/1999, καθώς η χειραγώγηση του αθλήματος *έχει πλέον επέλθει* ως αποτέλεσμα της παρέμβασης, και δεν είναι απλώς ένα πιθανόν ενδεχόμενο, όπως στο πλημμέλημα .

Στην αιτιολογική έκθεση εξάλλου γίνεται αναφορά και στην δεύτερη μορφή κακουργηματικής τέλεσης του αδικήματος, δηλαδή ως αλλοίωση αποτελέσματος αγώνα που περιλαμβάνεται σε στοιχηματική διοργάνωση στο εσωτερικό και το εξωτερικό. Στην αιτιολογική έκθεση επί του ά. 13 του ν. 4049/2012 ειδικότερα αναφέρεται ότι *«με την προϊούσα ανάπτυξη του στοιχηματισμού σε αποτελέσματα αθλητικών αγώνων, ο σκοπός της αλλοιώσεως του αποτελέσματος ενός αγώνα έχει αποκτήσει πλέον κυρίως οικονομικό χαρακτήρα. Έτσι, ενώ παλαιότερα μια δωροδοκία αθλητή, διαιτητή κλπ είχε κατά κανόνα αθλητικά κίνητρα, ανεξαρτήτως και των τυχόν οικονομικών επιπτώσεών της, σήμερα αποκτά πρωτίστως οικονομική σημασία, αφού κατά κανόνα επιχειρείται, με σκοπό τη διαμόρφωση τέτοιων αποτελεσμάτων που θα συνεπάγονται τεράστια κέρδη από τον στοιχηματισμό αγώνων. Για τον λόγο αυτό κρίνεται περισσότερο από σκόπιμη η αναγωγή σε ιδιαίτερο έγκλημα, και μάλιστα κακούργημα, των παραπάνω αξιοποιούνων πράξεων που άγουν σε αλλοίωση αποτελέσματος αγώνα, ο οποίος περιλαμβάνεται σε στοιχηματικές διοργανώσεις του εσωτερικού ή του εξωτερικού»*.

Ως προς την πρώτη περίπτωση του κακουργήματος, τον επηρεασμό δηλαδή της εξέλιξης, της μορφής ή του αποτελέσματος του αγώνα δια της παρέμβασης του δράστη, παρατηρείται ότι το νοηματικό εύρος του περιγραφόμενου αποτελέσματος, στο οποίο εντάσσεται πέραν της επιρροής στο αποτέλεσμα του αγώνα, και η επίδραση στην μορφή ή την εξέλιξή του, *«ακυρώνει»* κατ' ουσίαν κάθε προσπάθεια διάκρισης του αδίκου του αποτελέσματος από την πράξη παρέμβασης, δηλαδή από το άδικο της συμπεριφοράς του ά. 132 παρ. 4 του ν. 2725/99. Ειδικότερα, από την στιγμή που η παρέμβαση θα λάβει χώρα μέσω των συμμετεχόντων στο άθλημα, η ίδια η παρέμβαση *θα έχει εξ' ορισμού επηρεάσει την μορφή ή και την εξέλιξη του αθλητικού αγώνα*. Τελικώς το αποτέλεσμα του ά. 132 παρ. 4 του ν. 2725/1999, δηλαδή η επίδραση στην μορφή, την εξέλιξη ή το αποτέλεσμα του αγώνα, *θα καταφάσκειται πάντοτε δια της απλής εξωτερίκευσης της συμπεριφοράς του παρεμβαίνοντος δράστη, η οποία πάντοτε θα*

συνιστά «μεταβολή» στην μορφή, ή την εξέλιξη του αγώνα, ώστε πάντοτε να διαπιστώνεται τέλεση κακουργήματος.

Έτσι, στα ανωτέρω υπό 3.5. αναφερθέντα παραδείγματα από το άθλημα του ποδοσφαίρου, παρατηρείται ότι στην τελευταία περίπτωση, ακόμα κι αν ο διαιτητής δεν «έδωσε το πέναλτι», θα μπορούσε πάντως να πει κανείς ότι η μορφή του αγώνα *επηρεάστηκε* από την συγκεκριμένη «παρέμβαση» του αμυντικού παίκτη, ο οποίος ανέτρεψε τον αντίπαλο επιθετικό, κάτι που δεν θα είχε γίνει, εάν ο αμυντικός δεν είχε συμφωνήσει προς τούτο με τον παράγοντα της αντίπαλης ομάδας. Υπ' αυτήν την έννοια *κάθε ενέργεια του αμέσως παρεμβαίνοντος εντός του αγωνιστικού χώρου θα αποδίδεται στην προσυνηννόησή του*, και δεν θα είναι έτσι δυνατή η διάκριση μεταξύ του αδίκου της συμπεριφοράς και του αδίκου του αποτελέσματος.

Επιβεβλημένη προς τούτο θα ήταν μια τελεολογική συστολή του ά. 132 παρ. 4 του ν. 2725/1999, ώστε ως αποτέλεσμα της πράξης παρέμβασης στον αγώνα να μην αναζητείται οποιαδήποτε παρέμβαση στην μορφή, ή την εξέλιξη ή το αποτέλεσμα του αγώνα, αλλά *μόνον εκείνη η αθέμιτη αλλοίωση του αποτελέσματος ή της εξέλιξης ή μορφής του αθλητικού αγώνα, η οποία αίρει την απρόβλεπτη φύση του αγώνα*⁹⁸. Αυτό με την σειρά του προϋποθέτει έναν έλεγχο της συγκεκριμένης «αθλητικής συμπεριφοράς» του αμέσως παρεμβαίνοντος στον αθλητικό αγώνα, με οδηγό την δέουσα «αθλητική συμπεριφορά» του, όπως αυτή περιγράφεται στους κανόνες διεξαγωγής του αθλήματος. Θα πρέπει δηλαδή να εξετάζεται *σε τί συνίσταται ακριβώς* η υπό διερεύνηση επίδραση στον αθλητικό αγώνα, ακολούθως να εξετάζεται *εάν ασκεί ουσιώδη επίδραση στον «απρόβλεπτο» χαρακτήρα του αθλήματος και τέλος να διαπιστώνεται, εάν είναι αποτέλεσμα ηθελημένης πράξης χειραγώγησης*. Πρέπει επομένως να αξιολογείται η αθλητική συμπεριφορά των μετεχόντων στον αγώνα⁹⁹.

Η ανωτέρω προσέγγιση έχει επιβεβαιωθεί από το Αθλητικό Διαιτητικό Δικαστήριο της Λωζάνης (CAS), κατά την τελική αξιολόγηση των οιονεί πειθαρχικής φύσης μέτρων που λαμβάνονται στο πλαίσιο της εκάστοτε *lex sportiva* από τις διάφορες ομοσπονδίες, εθνικού ή υπερεθνικού χαρακτήρα, εις βάρος ομάδων ή αθλητών που κατηγορούνται για χειραγώγηση του αθλήματος. Έτσι λ.χ. το CAS έχει κάνει δεκτό ότι *δεν αρκεί η απλή ένδειξη αυξημένου ή περίεργου στοιχηματισμού σε έναν αγώνα*, όπως αυτή προκύπτει από αναλυτική και εξειδικευμένη προς τούτο αναφορά επί των στοιχημάτων του αγώνα, προκειμένου ο αγώνας να θεωρηθεί χειραγωγημένος, αλλά ότι η σχετική αναλυτική αναφορά στοιχηματισμού μπορεί *απλώς να αξιολογηθεί*

98. Κατ' αντιστοιχίαν προς τον ορισμό της «Χειραγώγησης αθλητικών αγώνων» στο ά. 3 παρ. 4 της σύμβασης Magglingen/Macolin του Συμβουλίου της Ευρώπης (κυρωθείσης με τον ν. 4639/2019),

99. Έτσι ένα τμήμα της αθωωτικής κρίσης στην ΠεντΕφΑθ 110/2019 (αδημ.)

ως στοιχείο, *μαζί με άλλα*, ως προς το εάν υπήρξε χειραγώγηση του αγώνα ή όχι, και δεν έχει τον χαρακτήρα δεσμευτικής απόδειξης¹⁰⁰. Κατά συνέπεια η κρίση περί της ύπαρξης της χειραγώγησης του αγώνα δεν γίνεται να βασίζεται μόνον στην έκθεση στοιχηματισμού αλλά πρέπει να λαμβάνονται υπόψιν και άλλα στοιχεία, ιδίως δε να *αξιολογείται και η συμπεριφορά των παικτών εντός του αγώνα*¹⁰¹.

Συνεπώς μόνον υπό την ανωτέρω αναφερθείσα προϋπόθεση, δηλαδή της συνολικής κρίσης της «αθλητικής συμπεριφοράς» σε έναν *συγκεκριμένο αγώνα*, είναι δυνατόν να προσδιοριστεί αιτιώδης συνάφεια μεταξύ συμπεριφοράς και αποτελέσματος.

4.2. Η κακουργηματική παρέμβαση ως έγκλημα αποτελέσματος- Η συμπερίληψη του αθλητικού γεγονότος που αλλοιώνεται σε στοιχηματική διοργάνωση του εσωτερικού ή του εξωτερικού (ά. 132 παρ. 4 περ. β).

Χάριν πληρότητας λεκτέον ότι η δεύτερη περίπτωση της κακουργηματικής αθέμιτης παρέμβασης στην μορφή, την εξέλιξη ή το αποτέλεσμα του αθλητικού γεγονότος, δηλαδή η *συμπερίληψη του αθλητικού γεγονότος που αλλοιώνεται σε στοιχηματική διοργάνωση του εξωτερικού ή του εσωτερικού* είναι τόσο ποινικοδογματικά, όσο και νομοτεχνικά τουλάχιστον ατυχής¹⁰². Νομοτεχνικά φαίνεται ότι ούτως ή άλλως η περίπτωση αυτή θα εντάσσεται στην *πρώτη μορφή* της κακουργηματικής αθέμιτης παρέμβασης, καθώς γίνεται λόγος για αθλητικό γεγονός που «*αλλοιώνεται*». Επομένως πρόκειται και εδώ για έγκλημα αποτελέσματος, στο οποίο βρίσκουν εφαρμογή οι ανωτέρω (υπό 4.1.) αναπτύξεις περί της ανάγκης *διαπίστωσης αιτιότητας* μεταξύ της συμπεριφοράς του δράστη και της επέλευσης του αποτελέσματος

Η μόνη αξία επομένως της διάκρισης μεταξύ της πρώτης και της δεύτερης περίπτωσης της παρ. 4 του ά. 132 του ν. 2725/1999 θα μπορούσε να εντοπιστεί σε επίπεδο επιμέτρησης της ποινής. Θα πρέπει ωστόσο τότε να διαπιστωθεί και μια περαιτέρω σύνδεση του πρόσθετου στοιχείου της δεύτερης περίπτωσης της παρ. 4 του ά. 132 με το προστατευόμενο έννομο αγαθό, δηλαδή την *κανονιστική διάσταση του αθλητισμού*, ως θεσμική του έκφανση. Η σύνδεση αυτή φαίνεται να υπονοείται στην αιτιολογική έκθεση του ά. 13 του ν. 4049/2012 κατά την οποία αναφέρεται ότι, «*...ενώ παλαιότερα μια δωροδοκία αθλητή, διαιτητή κλπ είχε κατά κανόνα αθλητικά κίνητρα, ανεξαρτήτως και των τυχόν οικονομικών επιπτώσεών της, σήμερα αποκτά πρωτίστως οικονομική σημασία, αφού κατά κανόνα επιχειρείται, με σκοπό τη διαμόρφωση τέτοιων αποτελεσμάτων που θα συνεπάγονται τεράστια κέρδη από τον στοιχηματισμό αγώνων. Για τον λόγο αυτό*

100. 2016/A/4650 Klubi Sportiv Skenderbeu v. UEFA σκ. 86

101. 2016/A/4650 Klubi Sportiv Skenderbeu v. UEFA σκ. 87 επ.

102. Πετρόπουλος 2013, σελ. 394 επ.

κρίνεται περισσότερο από σκόπιμη η αναγωγή σε ιδιαίτερο έγκλημα, και μάλιστα κακούργημα, των παραπάνω αξιοποιώνων πράξεων που άγουν σε αλλοίωση αποτελέσματος αγώνα, ο οποίος περιλαμβάνεται σε στοιχηματικές διοργανώσεις του εσωτερικού ή του εξωτερικού...»

Η αιτιολογία αυτή ωστόσο διακρίνεται για την προχειρότητά της, η οποία αντικατοπτρίζεται και στο γράμμα του νόμου. Προφανώς ο νομοθέτης κάνοντας λόγο για «*ιδιαιτέρο*» έγκλημα εννοούσε το «*ιδιώνυμο*». Τελικώς ούτε ιδιαίτερο, ούτε ιδιώνυμο έγκλημα δημιούργησε. Η απλή αναφορά στην περ. β' της παρ. 4 του ά. 132 του ν. 2725/99 της περίληψης σε στοιχηματική διοργάνωση του αγώνα, το αποτέλεσμα του οποίου αλλοιώνεται, ανάγει το στοιχείο αυτό σε *εξωτερικό όρο του αξιοποιίνου της πράξης*. Ωστόσο κατ' αυτόν τον τρόπο δίδεται εν προκειμένω η εντύπωση ότι προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι και η περιουσία του διοργανωτή του στοιχήματος, και δευτερευόντως (και πάντως όχι κατά τρόπον άμεσο) η περιουσία των συμμετεχόντων στο στοίχημα, από την πράξη του χειραγωγούντος το άθλημα. Μάλιστα και αυτή ακόμα η εντύπωση αμφισβητείται, όταν τελικώς η προστασία φαίνεται να παρέχεται τρόπον τινά «*επί δικαίων και αδίκων*», τόσο σε περιπτώσεις νόμιμης όσο και παράνομης διεξαγωγής στοιχήματος! Καθώς όμως «*νόμιμες*» με την έννοια του ν. 4002/2011 είναι μόνον οι στοιχηματικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και έχουν λάβει την σχετική άδεια διεξαγωγής στοιχήματος, συστημικώς δικαιολογημένη είναι η προστασία μόνον αυτών των εταιρειών¹⁰³.

Η προσθήκη του *εξωτερικού αυτού όρου* του αξιοποιίνου πληρούται ανεξαρτήτως της θέλησης ή της γνώσης του δράστη αθέμιτης χειραγώγησης. Η διάταξη καταλήγει σε ένα ευμενέστερο για τον κατηγορούμενο πλαίσιο, καθώς ειδικά για το αποτέλεσμα που «*αλλοιώνεται*» *αξιώνει και την συμπερίληψη του αγώνα σε στοιχηματισμό*. Επομένως, από τη στιγμή που στην αντικειμενική υπόσταση και των δυο περιπτώσεων περιγράφεται έγκλημα αποτελέσματος, αλλά στην περ. β' δεν περιγράφεται επίδραση στην μορφή ή εξέλιξη του αγώνα, τελικώς με την προσθήκη του εξωτερικού όρου του αξιοποιίνου, δηλαδή την συμπερίληψη του αγώνα με το «*αλλοιωμένο αποτέλεσμα*» σε στοίχημα, η περ β' *ισχύει ως ευμενέστερη* της αντίστοιχης περίπτωση α', δηλαδή της χειραγώγησης με επίδραση στο αποτέλεσμα του αγώνα.

103. Έτσι λ.χ. στην οικοσελίδα της επιτροπής εποπτείας παιγνίων περιλαμβάνεται κατάλογος απαγορευμένων για την Ελλάδα ιστοσελίδων παροχή στοιχήματος, οι οποίες ωστόσο μπορεί να δραστηριοποιούνται νομίμως στην αλλοδαπή, όπου και εδρεύουν.: https://www.gamingcommission.gov.gr/images/epopteia-kai-elegxos/blacklist/Apofasi_26_BlackList.pdf Η προστασία των εν λόγω εταιρειών δεν είναι δυνατόν να παρέχεται μέσω του ά. 132 παρ. 4 περ. β' του ν. 2725/1999

5. Συμπέρασμα – Η ανάγκη συνολικής αναδιαμόρφωσης του ά. 132 του ν. 2725/1999

Εκ των ανωτέρω συνάγεται η ανάγκη *συνολικής αναδιαμόρφωσης* των ειδικών υποστάσεων του ά. 132 του ν. 2725/1999. Σε επίπεδο πλημμελήματος η αθέμιτη παρέμβαση στον αθλητικό αγώνα είναι ως διάταξη αόριστη και αντισυνταγματική, ως αντικείμενη στο ά. 7 Σ, όπου και ρητώς κατοχυρώνεται η αρχή *nullum crimen nulla poena sine lege certa*. Σε επίπεδο κακουργήματος εξάλλου, πέραν της «προβληματικής» και αντισυνταγματικής «βάσης» της ειδικής υπόστασης του ά. 132 παρ. 4, είναι δυσχερής, όπως διαπιστώθηκε, η διάκριση του αδίκου της συμπεριφοράς, από το άδικο του αποτελέσματος. Πέραν των ανωτέρω ωστόσο, η ανάγκη αναδιαμόρφωσης του ά. 132 του ν. 2725/99 προκύπτει και από την πρόσφατη αναμόρφωση των κωδίκων, τόσο του ΠΚ όσο και του ΚΠΔ, με τους ν. 4619/19 και 4620/20 αντιστοίχως, όπως αυτοί συμπληρώθηκαν με τον ν. 4637/2019. Ειδικότερα:

i. Οι προβλεπόμενες σε όλες τις περιπτώσεις του ά. 132 του ν. 2725/99 ποινές *αντιβαίνουν στην συνταγματική αρχή της αναλογικότητας* μεταξύ επαπειλούμενης ποινής και περιγραφόμενου αδίκου. Ορθώς έχει αναδειχθεί ο χαρακτήρας της αρχής της αναλογικότητας ως «ερμηνευτικού μετακανόνα», με την έννοια ότι η αναντιστοιχία μεταξύ τεθειμένου αδίκου και επαπειλούμενης ποινής διαπιστώνεται με αναφορά σε άλλους κανόνες¹⁰⁴. Παρατηρείται τότε ότι οι «δρακόντειες ποινές» των παρ. 1-4 του ά. 132 του ν. 2725/99 καθόλου δεν συμβαδίζουν με τις προβλεπόμενες στα ά 235 επ., 396 ΠΚ ποινές, αλλά ούτε και με το σύστημα ποινών του γενικού μέρους του ΠΚ. Περαιτέρω, δια της μείωσης του πλαισίου ποινής του κακουργήματος της παρ. 4 του ά. 132 ν. 2725/99, μέσω του ά. 463 παρ. 3 ΠΚ, και της διατήρησης της δυσθεώρητης χρηματικής ποινής στα πλημμελήματα, δημιουργείται και «ενδοσυστημική», εντός του ά. 132, σύγκρουση με την αρχή της αναλογικότητας, καθώς η ποινή του κακουργήματος είναι στην πράξη μάλλον προτιμότερη!

ii. Οι περιγραφόμενες ειδικές υποστάσεις αντιβαίνουν στην διδασκαλία της απόπειρας, τόσο με αναφορά στο παλαιότερο, όσο και με αναφορά στο νεώτερο γενικό ποινικό δίκαιο. Ειδικότερα αναβιβάζεται η ουσιαστική αποπεράτωση του πλημμελήματος σε κακούργημα. Έτσι όμως δεν διακρίνεται η απόπειρα του πλημμελήματος από εκείνη του κακουργήματος. Περαιτέρω, κι αυτό είναι ιδιαίτερα βασικό, η πλήρωση της ειδικής υπόστασης του πλημμελήματος της παρ. 1, συνιστά συγχρόνως και απόπειρα κακουργήματος της παρ. 4! Έτσι όμως η ίδια ακριβώς πράξη είναι και πλημμέλημα, και κακούργημα. Αποδεικνύεται και πάλι ο αντισυνταγματικός χαρακτήρας του ά. 132 παρ. 1, 4 του ν. 2725/99. Το ίδιο ακριβώς εξάλ-

104. *Τσίνας*, ΝοΒ 2013, 50 επ. Βλ. και ΑΠ 885/2011, η οποία με ρητή αναφορά στην αρχή της αναλογικότητας δεν εφήρμοσε ως αντισυνταγματική την έννοια της «υποτροπής» στον ά. 23 του προγενέστερου ν. 4359/2006, της ειδικής δηλαδή νομοθεσίας για τα ναρκωτικά.

λου διαπιστώνεται και στην περίπτωση των παρ. 2 και 3 του ά. 132 του ν. 2725/99.

iii. Πέραν του «βασικού» αδικήματος του ά. 132 παρ. 1 και 4, με το οποίο και ασχοληθήκαμε εκτενώς, οι ειδικές υποστάσεις των ά. 132 παρ. 2 και 3 χρήζουν επίσης αναδιαμόρφωσης, ιδίως ως προς τα προβλεπόμενα πλαίσια ποινών. Πρόκειται για τις μοναδικές περιπτώσεις δωροδοκίας/δωροληψίας στον ιδιωτικό τομέα, στις οποίες προβλέπεται κακούργημα ως επαπειλούμενη ποινή! Μάλιστα ο νομοθέτης έχει προχωρήσει στην κεφαλαιώδη αυτή απόφαση, να καταργήσει δηλαδή τις κακουργηματικές περιπτώσεις δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα ήδη από τον ν. 4254/2014, εισάγοντας τα αδικήματα της δωροδοκίας/ δωροληψίας στον ΠΚ¹⁰⁵, απόφαση η οποία επανελήφθη και στον νέο ΠΚ με το ά. 396 ΠΚ. Ειδικά δε στις περιπτώσεις της ενεργητικής δωροδοκίας, οι προβλέψεις του ν. 4619/2019 και η εκεί στάθμιση του νομοθέτη, η οποία ίσχυσε έως την κατάργησή της με τον ν. 4637/2019, δεσμεύει και τον εφαρμοστή του ά. 132 του ν. 2725/99. Πώς άραγε είναι δυνατή η πρόβλεψη κακουργηματικής ενεργητικής δωροδοκίας στον αθλητισμό για πράξεις πριν το 2019, όταν αυτή καταργήθηκε για τους υπαλλήλους με τον ν. 4619/2019;!

iv. Εξάλλου και οι δικονομικές διατάξεις των ειδικών ανακριτικών πράξεων, στις οποίες παραπέμπει η παρ. 6 του ά. 132 του ν. 2725/99, τόσο στο πλαίσιο του προγενέστερου ά. 253^A ΚΠΔ όσο και στο πλαίσιο του νυν 254 ΚΠΔ, σκοπό έχουν την εξάρθρωση εγκληματικής οργάνωσης ή την εξιχνίαση τρομοκρατικών πράξεων ή των λοιπών πράξεων που αναφέρονται στην παρ. 1 του ά. 254 ΚΠΔ, βασικό χαρακτηριστικό των οποίων είναι η ένταξη στην έννοια της οργανωμένης εγκληματικότητας¹⁰⁶. Θα πρέπει επομένως να επανεξεταστεί αυτή η συλλήβδην αναιτιολόγητη παραπομπή του ά. 132 του ν. 2725/99 στο νυν ά. 254 ΚΠΔ (το οποίον έχει και διαφορετικές σε κάποιες περιπτώσεις, προϋποθέσεις εφαρμογής).

v. Τέλος η ανάγκη αναμόρφωσης του ά. 132 του ν. 2725/1999 προκύπτει και από την κύρωση της σύμβασης του Magglingen/Macolin του Συμβουλίου της Ευρώπης, καθώς ο Έλληνας νομοθέτης κύρωσε μεν την σύμβαση, αλλά δεν την έχει ακόμα εκτελέσει.

Μέχρι την τροποποίηση ωστόσο του ά. 132 παρ.1, 4 του ν. 2725/99, η διάταξη με το νυν περιεχόμενό της, θα παραμένει αντίθετη στο ά. 7 Σ αλλά και στην αρχή της αναλογικότητας.

105. Κεφ. ΙΕ' θέματα Υπουργείου Δικαιοσύνης.

106. Λίβος, Οργανωμένο Έγκλημα και Ειδικές Ανακριτικές Πράξεις, σελ. 13